...Ы ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...СС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 21 (13337)
1971 оной январиин 26, вторник

Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ

ДҮҮРГЭХЭ ДҮТЭЛӨӨ

...дай ажахые саашадань хүг... ...hэдэхи табан жэлэй тү... ...н хабарай тарилгые хүсэн ... уттахые оролдон, манай ...ба» колхозой механизатор... ...үүлэй үдэрнүүдтэ эршэтэй ...айгаар ажаллажа байнхай. ... мүнөө гушаад трактор за... ...а бэлэн болонхой. Плуг, ...й, сеялкэ гэхэ мэтэ машина... ...заhабарилагдажа дүүргэгдээ. ...ашина техникэ заhабарилгын ...алуун хүдэлмэриин үедэ ... Очиров, Иннокентий Сини... ...гшэдэй хүтэлбэрилдэг трак... ...бригадын механизаторнууд ...аа оролдосо ехэтэйгээр ...аа. Тэдэнэй бригадада техникэ заhабарилга дүүргэгдэнхэй.

Түрэл партиингаа ээлжээтэ XXIV съездын хүндэлэлдэ ажалайнгаа шэнэ амжалтануудые зорюулан, машина техникээ февралиин 23 болотор заhабарилжа дүүргэхэбди гэжэ манай механизаторнууд найдуулна.

Н. КУРТОШИН.

Бэшүүрэй аймаг.

ВОСКРЕСНИК ҮНГЭРГЭБЭ

«Комсомольский» совхозой эбэртэ бодо мал шахан таргалуулдаг түб гүүртын малшадай ажалда туhалха зорилготойгоор воскресник haяхан үнгэргэгдэбэ.

Эндэ хамтадаа 82 хүн суглараа. Нарhата hууринhаа ерэhэн хүдэлмэрилэгшэд А. Белобородов, Д. Бадмаев, Н. Коновалов, К. Вахрамеев, В. Батуев болон бусад ехэ эдэбхитэйгээр тус воскреснигтэ хабаадалсаа.

Эдэнэрhээ гадна, воскреснигтэ 5 автомашинын, 2 тракторай жолоошод, трактористнууд хабаадалсажа, малай байра сэбэрлэлсэhэн, малшадта горитой туhаламжа үзүүлээд, hайн hайхан үгөөр тэдэндэ магтуулhан байна.

Ярууна. **М. ЯКОВЛЕВ.**

ЭРТЭЭНhЭЭ БЭЛДЭНЭ

Сэлэнгэ, Сүхэ мүрэнүүдэй сэнхир долги эсхэн тамардаг суднанууд Улаан-Үдын пристаньдэ мүнөө зэргэлүүлэн табяатай. Эдэ суднануудые ерэхэ навигацида бэлдэхэ талаар хүдэлмэри түлэг дундаа. Судна бүтээлгын заводой хүдэлмэришэд онгосонуудай хуушарhан деталь шэнэлнэ, шэрдэнэ. Олон хүдэлмэришэд халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ. Тиигэжэ «Дружба», «Юрий Смирнов», «Сергей Левашов», «Константин Заслонов» гэhэн теплоходууд, мүн ашаа шэрэдэг долоон баржа болзорhоо урид заhабарилагдаа.

Партиин ээлжээтэ съездын болотор үшөө табан теплоход, табан баржа заhабарилжа дүүргэхээр эдэнэр шиидэнхэй. Теплоходуудай команданууд өөhэдөө заhабари хэлсэдэг байна. Жэшээлхэдэ, «Заря» теплоходой капитан Н. И. Мокров өөрынгөө жолоододог теплоходто hайн шанартай заhабари хэхын тула бэшэндээ шанга эрилтэ табина. Ашаатай баржа урдаа түлхеэд ябаха тусхай түхеэрэлгэ теплоходтоо тодхоо.

Теплоходуудай заhабарида командануудайнь хабаадалсаhанай ашаар заhабари түргэнөөр, hайн шанартайгаар хэгдэнэ.

Д. БАЛДАНОВ.

МАГТААЛТА МАЛШАД

Баруун-Сагаагшанай тала дайдаар, хада уулын гүбээ hүрэг үхэрнүүдэй бэлшэжэ ...ань харагдана. Хараха янза...лынь хүсэ шадалаар hай...д. Малай байрада ерэхэдэ хо...ю ариг сэбэр байдаг. Хашаа ...нь, хото далынь hайнаар заhабарилагданхай. Газаань үбhэн, зелёнко, түлеэн зөөгдэжэ асарагханхай. Эндэ Захааминай аймагай Баян голой совхозой гурбадахи отделениин мяханай фермэ байрладаг юм.

Энэ фермые даагшаар Буда Семенович Шагдуров ажаллана. Энэмнай эдир багаhаань мал ажалда хүдэлжэ, баян дүй дүршэлтэй болоhон хүн. Угай малшан! Ушарынь юуб гэхэдэ, тэрэнэй үбгэ эсэгэнэр, эжы абань мал ажалтай байhан хүнүүд юм. Буда Семенович ганса Баруун-Сагаагшанай фермэдэ арба гаран жэлэй туршада ажаллажа байна.

Гурбан жэлэй саада тээ эндэ мяхалиг мал үдхэхэ тусхай шэглэлтэй совхоз бии болгогдожо, ажахын малшад шэнэ ёhoop хүдэлжэ эхилээ hэн. Үнеэдээ haahaяа болижо, туганнуудтайнь хамта бэлшээдэг болоhон байгаа. Шэнэ совхозой малшад үхэрнүүдээ бэлшээхэ, шахан таргалуулха талаар аймаг доторoo hайн амжалта туйлана. 1969, 1970 онуудта гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө болзорhoонь урид дүүргээ. Тиихэдэ олонхи малынь тарган сэгнэлтэтэйгээр, толгой бүриин 300 килограммhaa үлүү шэгнүүртэйгээр мяханай комбинадта тушаагдана.

Даажа абаhан малайнгаа харууhалга, эдеэлүүлгые hайнаар эмхидхэжэ, ажалдаа эрхим амжалта туйладаг малшад энэ ажахыда олон юм. Тэдэнэй тоодо Ринчин-Доржо Найданов, Мария Шагжеева, Даша-Цырен Раднаев, Гармажаб Доржиев, Николай Дамбаев, Даниил Данзанов, Буда Шагдуров болон бусад олон нүхэд оролсоно. Имагтал эдэнэй эршэтэ ажалай ашаар наймадахи табан жэлэй түсэбые, багша Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй гүйсэhэн түүхэтэ жэлэй уялгые энэ совхозойхид нэрэтэй солотойгоор дүүргээ ха юм.

Наймадахи табан жэлэй турша соо совхозой магтаалта малшан Буда Шагдуров ажалдаа эрхим дүн туйлажа шадаа. Тэрэнэй ажалладаг фермын 100 толгой үнеэн бүриhөө 1970 ондо 92 тугал абтажа, хоролтогүйгөөр томо болгогдоо. Жэл соо туганнуудайнь толгой бүриин шэгнүүр дунда зэргээр сүүдхэдэ 612 граммаар нэмэhэн байха юм. Зун-намарай hарануудта бүришье hайн дүнгүүдтэй байгаа.

— Буда Шагдуров совхозоймнай дүршэлтэй малшадай нэгэн юм. Энэ жэлэй үбэлжэлгые эмхитэй hайнаар үнгэргэжэ байна,— гэжэ совхозой директор Ринчин Лобанович Бандеев хөөрэнэ.

Багша Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ эрхим амжалта туйлаhанайнгаа түлөө Буда Семенович Шагдуров ойн баярай «Шэн габьяата ажалай түлөө» медаляар, Арадай ажахын туйлалтануудые харуулха выставкэдэ ошохо түлөөhэгүй путевкоор шагнагдаhан байха юм. Тиихэдэ нютагайнь хүнүүд тэрэниие Сагаан-Мориной сомоной Соведэй депутадаар hунгаhан байгаа. Совхозой дирекциин, партийна комитедэй, профсоюзай рабочкомой шиидхэбэреэр Буда Шагдуровта «Мал ажалай нэгэдэхи классай мастер» гэhэн нэрэ зэргэ haяхан олгогдоо.

КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ дэлгэрhэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоhон Буда Семенович Шагдуров дээшэлүүлэгдэhэн социалис уялга абажа, үбэлэй үедэ үхэр малайнгаа шэгнүүрые ехээр нэмээжэ, нэгэшье толгой гарзада оруулангүйгөөр үбэлжэлгые үнгэргэхэ зорилго урдаа табинхай. Дүршэлтэй малшанай абаhан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхэ байhандань этигэмээр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Захааминай аймагай Баян голой совхозой түрүү малшад Даниил Данзанов (зүүн гарта), Буда Шагдуров.

К. ГАБАЕВАЙ фото.

Табан жэлэй дүн

ХЯАГТЫН, УЛААН-ҮДЫН АЙМАГУУДАЙ МҮРЫСӨӨН

Хүдөө ажахыгаа хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ талаар Хяагтын, Улаан-Үдын аймагууд хоорондоо мүрысэдэг. Эдэ аймагуудай ажалшадай үнгэрhэн табан жэлэй туршада хэр зэргээр хүдэлжэ гараhаниинь доро харуулагдаhан гоо, баримтанууд дээрэhээ элишэлэгдэнэ.

	Хяагтын аймаг	Улаан-Үдын аймаг
Гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые худалдалгаар 8-дахи табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ (процентээр):		
ороохо таряан	125	10
хартаабха	144	7
овощ	96	.05
мяхан	04	117
hүн	02	107
үндэгэн	11	124
ноохон	11	121
Адууhа малай олошорhон иинь (1965 онтой жэшэхэдэ процентээр):		
эбэртэ бодо мал	105,7	112,4
үнеэн	100,2	105,9
хонин	124,1	119,4
морин	102,6	94,3
гахай	69,3	103,4
шубуун	82,6	83,4
Хүдөө ажахын ургамалнуудай ургаса (гектар бүриhөө центнерээр):		
ороохо таряанай		
—1965 он	7,7	8,3
—1970 он	12,7	9,9
хартаабхын		
—1970 он	58,0	45,0
үбhэнэй		
—1965 он	7,7	9,9
—1970 он	16,0	16,8
Адууhа малай ашаг шэмэ:		
Үнеэн бүриhөө haargдаhан hүн (кг.)		
—1965 он	1492	1524
—1970 он	1628	2073
Хонин бүриhөө абтаhан ноохон (кг.)		
—1970 он	2,9	3,4
Тахяа бүриhөө абhан үндэгэн		
—1965 он	81	90
—1970 он	89	132
100 үнеэн бүриhөө түлжүүлэгдэhэн тугал		
—1965 он	84	87
—1970 он	61	75
100 хонин бүриhөө түлжүүлэгдэhэн хурьгад		
—1965 он	77	77
—1970 он	62	77
Бүхыдөө түлжүүлэгдэhэн поршоонхо		
—1965 он	20.494	12.440
—1970 он	13.206	13.174
100 гүүн бүриhөө түлжүүлэгдэhэн унагад		
—1970 он	57	49
Гүрэндэ худалдагдаhан малай дунда зэргын шэгнүүр (кг):		
үхэрнүүдэй		
—1965 он	274	262
—1970 он	301	282
хонидой		
—1965 он	34	34
—1970 он	40	38
гахайнуудай		
—1965 он	64	76
—1970 он	76	95

Гүрэндэ хүдөө ажахын продуктнуудые тушааха гол зорилгоёо эдэ аймагуудай ажалшад яhала hайнаар дүүргэhэн байна. Зүгөөр Хяагтын аймаг гүрэндэ овощ худалдаха, Улаан-Үдын аймаг хартаабха тушаалгаараа табан жэлэй түсэб хүсэлдүүлжэ шадаагүй. Хяагтын аймаг гүрэндөө 1340 центнер овощ, Улаан-Үдын аймаг 7150 центнер хартаабха дутуу худалдаhан байшоо.

Нинтын малай тоо толгой олошоруулха талаараа мүрысэгшэ аймагууд нилээд амжалтатай гараа. Жэшээнь, эбэртэ бодо мал, тэрэ тоодо үнеэдые, хонидые олошоруулгаар Улаан-Үдын аймагай ажахынууд зарим тэды амжалтатай. Тиигэбэшье табан жэлэй туршада Хяагтын аймаг гахайнуудаа, шубуунуудаа, Улаан-Үдын аймаг моридоо, шубуунуудаа үсөөрүүлhэн байха юм. Энэмнай иэн түрүүн ажахыгаа тусхай шэглэлтэй болгохо хэрэгые бодомжогүйгөөр бэелүүлhэнэй хойшолонгууд гэжэ тоолохоор.

8-дахи табан жэлдэ мүрысэгшэ аймагуудай колхоз, совхозууд ороохо таряанай, үбhэ ногооной, бусад ургамалнуудай ургаса хараата дээшэлүүлжэ шадаа. Энэ талаар илангаяа Хяагтын аймагай ажыханууд амжалтатай. Эдэнэр табан жэлэй туршада ороохо таряанай ургаса гектарай 5 центнерээр ехэ болгоhон байха юм. Мүн эдэнэр сабшалангайнгаа ургаса хоёр дахинhaa үлүүсэ дээшэлүүлжэ шадаа. Улаан-Үдын аймагай ажахынуудшье үбhэ ногооной тогтууритай баян ургаса абана.

Үнгэрhэн табан жэлэй туршада дурсагдагша аймагуудай ажахынууд үнеэдэй hү шэмэ дээшэлүүлгээр нилээд урагшаа дабшаhан байна. Улаан-Үдын аймагай колхоз, совхозууд энэ үедэ үнеэн бүриhөө 549 килограмм hү ехэ haадаг боложо, хоёр мянганай дабаа дабаа. Тиихэдэ Хяагтын аймагай ажахынууд энэ талаар бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэд хэрэглэжэ шадаагүй. Хэрбээ эдэ аймагууд урдахи табан жэлэй hүүлшын жэлдэ үнеэн бүриhөө адлирхуу хэмжээнэй hү haадаг байгаа haa, нёдондо хяагтынхид үнеэн бүриhөө 440 гаран килограмм hү доогуур haaгаа бшуу. Тиимэhээ хяагтынхид энэ талаар шэнэ габан жэлдэ горитой хэмжээнүүдые бэелүүлхэ болоно.

Мүрысэгшэ аймагууд эхэ малай hубайралгые, түл түрэсын үхэл гарзада оролгые усадхаха талаар үнгэрэгшэ табан жэлдэ тон бирагүйгөөр хүдэлжэ гараа. Илангаяа Хяагтын аймагай ажахынууд нёдондо нилээд олон малаа hубанруулhан, олон тугал, хурьга, поршоонхонуудаа үхүүлhэн байха юм. Мүн энэ талаар Улаан-Үдыншье аймагай ажахынууд ехэ дутагдалнуудтай.

Гүрэндэ томо, тарган мал тушааха зорилгоёо эдэ хоёр аймагай ажахынууд муу бэшээр бэелүүлжэ байна. Нёдондо Хяагтын аймагай колхоз, совхозуудай гүрэндэ тушааhан үхэрнүүдэй дунда зэргын шэгнүүр 300 килограммhaa дээшэлhэн, хонидойнь—40 килограмм хүрэhэн байха юм. Энэ тон hайшаалтай. Саашадаашье мүрысэгшэ аймагууд гүрэндөө бүри ехэ шэгнүүртэй, тарган мал худалдадаг болохо бэзэ.

ДЭЭДЭ ХАЙРАДА ХҮРТЭБЭ

...омышленна үйлэдбэриие хүгжөөлгөөр та...жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые дүүр...эдэ городой ажалшадай ехэ амжалтануу...туйлаhанай түлөө СССР-эй Верховно Со...эй Президиум Пермь городые Ленинэй ...ноор шагнаба.

* * *

...радай ажахые, илангаяа хүндэ индустриин ...бариинуудые хүгжөөлгөөр табан жэлэй тү...эй даалгабаринуудые дүүргэлгэдэ городой ...лшадай амжалтануудые туйлаhанай түлөө ...СР-эй Верховно Соведэй Президиум Карагандинска областиин Темиртау городые Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаа.

* * *

Промышленна үйлэдбэриие, илангаяа үнгэтэ металлургиие хүгжөөлгөөр табан жэлэй түсэбэй даалгабаринуудые дүүргэлгэдэ городой ажалшадай амжалта туйлаhанай түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиум Оренбургын областиин Орск городые Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаhан байна.

(ТАСС).

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Т. И. ДУБОШИНАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын Соведэй зургаануудта олон жэл эдэбхитэй hайнаар хүдэлмэрилhэнэйнь түлөө, мүн түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, Кабанскын аймагай Бабушкин городой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй секретарь нүхэр **Дубошина Татьяна Ивановнае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь К. МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1971 оной январиин 22.

КПСС-эй СЪЕЗДhЭЭ СЪЕЗД ХҮРЭТЭР

Наймадахи табан жэл ба арад зоной байдал hуудал

Социалис обществын гол зорилгонь юуб гэхэдэ, арад зоной байдал hуудалые саг үргэлжэ hайжаруулха, хүн зоной ажаhуудалай ба культурна эрилтые улам hайнаар хангалга болоно.

Энээниие тайлбарилан харуулхын тула СССР-эй экономическа хүгжэлтын гол шухала үрэ дүнгүүдэй нэгэн болохо национальна доход абае. Хэрбээ 1961—1965 онуудта национальна доходой нэгэ жэлэй дунда зэргын ургалта 5,9 процент болодог haa, наймадахи табан жэлдэ (1966—1970 онуудта), урид багсаажа абаhанай ёhoop, 7 процент, СССР-эй Верховно Соведэй hүүлшын сесси дээрэ СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшэ Н. Байбаковой хэhэн элидхэл соо тэмдэглэгдэhэнэй ёhoop, 1970 ондо—7,6 процент болохо.

Техническэ ба ажахын шууд түргэн дэбжэлтэ Совет гүрэндэ экономикоёо саашань бүхы хэмжээгээр хүгжөөхэ, оронойнгоо оборонные бэхижүүлхэ, арад зонойнгоо байдал hуудал hайжаруулха хэрэгтэ мүнгэ зөөри улам ехээр hомолхо арга олгоно.

Үшөө нэгэ жэшээ абаад үзэе: 1961—1965 онуудта хүн бүхэнэй бодото олзо доходой 19 процент ургаhан haa, 1966—1970 онуудта—33 процент хүрэтэр дээшэлhэн байха юм.

Мүнөө бүри тодорхойгоор хаража үзэе: совет хүнүүдэй байдал hуудалай hайжарhаниие юугээр тайлбарилалтайб? Нэн түрүүн наймадахи табан жэлэй туршада хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай hарын дунда зэргын салин хүлhэн саг үргэлжэ ургаhан байна. 1965 ондо 96,5 түхэригhөө 1970 ондо 122 түхэриг хүрэтэр. тиихэдэ хэрэглэмжын ниитын фондhoo үгтэhэн түлбэри ба хүнгэлэлтэ нэмэлгэтэйгээр 164 түхэриг хүрэтэр ургаа. Хэрбээ 1965 ондо нэгэ хүнэй үдэр соо хэhэн ажалай түлөөhэн 2 түхэриг 68 мүнгэн байhан haa, 1970 ондо—3 түхэриг 62 мүнгэн хүрэтэр дээшэлээ.

Профсоюзуудай мэдэлдэ байдаг гүрэнэй социальна страхованиин бюджет нэгэ хахад дахин ехэ болонхой. Ондоогоор хэлэбэл, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта пенси ба тэдхэмжын, ажалшадай амардаг, аргалуулдаг санатори, курортнуудые хангалгын мүнгэнэй хэмжээн нэгэ хахад дахин дээшэлhэн байна.

Эд бараа наймаалха түсэбэй дүүргэлтэ совет арадай байдал hуудалай эрид hайжарhанай эли тодо гэршэ боложо үгэнэ. Гүрэнэй, мүн кооперативна худалдаа наймаанай, тэрэ тоодо ниитын эдеэ хоол наймаалгын хэмжээн нёдондо жэлдэ 1965 онойхиhоо аяар 48 процентээр дээшэлээ. Энэ баримта ямар тайлбари үгэнэб гэхэдэ, совет хүнүүд өөhэдтөө хэрэгтэй эрхим hайн шанартай эд бараа элбэгээр худалдан абадаг болоо. hүүлэй үедэ хүн зонэй ямар эд бараа ехээр хэрэглэжэ байhыень шэнжэлжэ үзэхэдэ, удаан саг соо эдлэгдэхэ хэрэгсэлдэ эрилтэ ехээр ургана. hүүлшын дүрбэн жэлэй үедэ эдеэ хоолой зүйл наймаалга 33,6 процентээр ургахадань, промышленна эд бараа наймаалга 45,3 процентээр дээшэлээ. 1969 ондо зуун айл бүридэ абахада, 64 радиоприёмник ба радиоло, 46 телевизор, 26 холодильник, хубсаhа угаадаг 45 машина хүртэhэн байна. Совет хүнүүдэй хэрэглэдэг эдеэ хоол улам hайжарна. Дурсагдагша үе соо хүн бүхэнэй хэрэглэhэн эдеэ хоол абажа үзэхэдэ, мяханай зүйл 15 процентээр, сагаан эдеэн—21, үндэгэн—20, загаhан—25, овощ—10 процентээр дээшэлэнхэй.

Совет гүрэн ажалшадайнгаа ажаhуудалай эрилтэ хангаха хүдэлмэри hайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Хүнэй сүлөөтэй сагаа hайнаар үнгэргэхэ, бэедээ ашатай туhатайгаар амарха гээшэ шухала удха шанартай. Энэ ушарhaa ажалай бүтээсые дээшэлүүлгэ сэхэ дулдыдаха байна бшуу. Үнгэрhэн табан жэл ажалшадай ажаhуудалай эрилтэ хангаха хүдэлмэриие үргэнөөр оньhожоруулhан, техническэ талаарнь ехээр хүгжөөhэн үе болоно. Хангалгын хүдэлмэриин ниитэ хэмжээн 2,2 дахин, хүдөө нютагуудта—гурба дахин дээшэлээ гээшэ. Хүдөө тосхонууд соёл культурынгаа талаар городойхидо дүтэлжэ ябана.

Совет хүнүүдэй ажаhуудалай үшөө нэгэ шухала шэнжэ—гэр байраар хангагдасые хаража үзэе. 1966—1970 онуудта 518 миллион дүрбэлжэн метр байрын талмайтай гэрнүүд ашаглалгада үгтөө. Энээниие 1961—1965 онуудайхитай жэшэхэдэ, 28 шахуу миллионоор ехэ болоно. Табан жэлэй туршада аяар 55 миллион шахуу хүн, ондоогоор хэлэхэдэ, оронноймнай бүхы хүн зоной дүрбэнэй нэгэ хуби шэнэ байрада ороhон байна бшуу.

Үнгэрhэн табан жэлдэ оронноймнай наука, техникын онсо ехэ хүгжэлтэ тухай хэлэнгүй гарахын аргагүй. Совет эрдэмтэд, инженернүүд, хүдэлмэришэдэй шэн зоригто ажалай аша туhаар атомна энергетикын, микробиологиин, электронно техникын хүгжэлтэдэ ехэ алхамууд хэгдээ. Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ хэрэгтэ СССР гайхамшагта амжалта туйлаа. «Луна-16», «Луна-17» гэжэ автомат станцинууд hүүлшын туйлалтын бодото гэршэ болонхой. Тэдэ станцинуудай ашаар анха түрүүшынхеэ автомат аргаар hарын шорой Газарта асарагдаhан, өөрөө ябадаг аппарадаар hара дээрэ шэнжэлгэ хэгдэжэ байна. Эрдэм ухаанай шэнэ hалбаринуудые дэбжээхэ, соёл культурые саашадань хүгжөөхэ, мэргэжэл hайнтай кадрнуудые бэлдэхэ хэрэгтэ Совет гүрэн айхабтар ехэ анхарал оролдолго хандуулна. 1965 ондо СССР-эй арадай ажахыда 12,1 миллион мэргэжэлтэд хүдэлмэрилжэ байhан haa, 1969 ондо—18,1 миллион болоhон. Үнгэрhэн үе соо дээдэ ба дунда hургуули жэл бүхэндэ дүүргэжэ гарадаг мэргэжэлтэдэй тоо 1,6 дахинаар олошороо. Табан жэл соо Советскэ Союзай эрдэмтэдэй тоо 275 мянган хүнөөр олошоржо, эрдэм наука хүгжөөлгэдэ hомологдодог мүнгэнэй хэмжээн 1,6 дахин дээшэлээ.

Экономическа ба социальна элдэб бэрхэшээлнүүдтэ ядалдажа байhан капиталис гол гүрэнүүдэй хажууда үйлэдбэри хүгжөөхэ ба хүн зонойнгоо байдал hуудал hайжаруулха талаар СССР-эй туйлаhан амжалта угаа ехэ. Капиталис оронуудта айхабтар олон хүн хүдэлмэригүйдэжэ, үлэсхэлэн зоболондо нэрбэгдэнэ. Мүнөө капиталис индустриальна оронуудта хүдэлмэригүй найма миллионhoo дээшэ хүн тоо бүридхэлдэ абтанхай, тэрэ тоодо США-да 4,6 миллион хүн гэхэ гү, али оронойнь бүхы хүдэлмэришэдэй таба хахад процент ажалгүй болонхой. Үргэн хэрэглэлэй эд бараанай үнэ сэнгэй ходо дээшэлжэ байдаг ушарhaa ажалшадай ажаhуудалда элдэб бэрхэшээлнүүд тохёолдоно. Жэшээнь, Америкын Холбоото Штадуудай металл болбосоруулдаг промышленностиин хүдэлмэришэдэй бодото салин хүлhэн тогтууригүй, ходо доошолжо байна. Мүнгэнэй үнын хямда болохо ба монополинуудай шадаал haa ехээр мүлжэн дарлаха политикаhaa хүдэлмэришэдэй байдал hуудал улам муудана. Ажалшадай экономическа байдалай муудаха тума капиталис индустриальна оронуудта забастовко, буhалгаанууд үргэдэнэ. Хэрбээ 1966 ондо капиталай оронуудта 27 миллион хүн забастовкодо хабаадаhан haa, 1970 оной түрүүшын хахадта 23 миллион хүн забастовко хэhэн байха юм.

Иигэжэ капиталис байгуулалтатай зэргэшүүлэн харахада, социалис байгуулалтын үлэмжэ hайн талань элеэр харагдана. Совет оронноймнай үйлэдбэриин түсэбөөр хараалагдаhан ургалта хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэнэ, ажалшадайнь байдал hуудал жэлhээ жэлдэ баян дэлгэр болоно. Капиталис байгуулалтын ажахынуудай хүгжэлтэ шиидхэгдэшэгүй ехэ бэрхэшээлнүүдтэй тохёолдоно, мүлжэгшэ ба мүлжэн дарлуулагша ангинуудай хоорондохи социально-экономическа зүрилдөөн улам гүнзэгырнэ. Эсэсэй эсэстэ олон түмэн ажалшадай монополи ба империализмда эсэргүү хүдэлөөн улам үргэдэнэ, капитализмые хүмэрюулэн унагааха хуби заяатай ангиин тэмсэлэй дүлэн улам хурсаар соробхилно.

(АПН). **Л. ПЕКАРСКИЙ,** экономист.

ПАРТИЙНА ХҮДЭЛМЭРИИН ОНОЛ АРГ

КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр А. М. БЕЛЯКОВОЙ хэһэн тоосоото элидхэлһээ

Түсэбтэ табан жэлэй һүүлшын жэл, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 наһанай ойн түйсэһэн жэл—1970 он үнгэрөө. 1970 ондо эхэ оронойнмай политическэ, экономическэ, культурна ажабайдалай бүхы һалбаринуудта ехэ амжалта туйлагдаһан байна. Табан жэлэй түсэб социально-экономическэ гол даабариин талаар дүүргэгдэбэ. Энэ туршада оронойнмай национальна доход 40 процентээр ургаа. Урдын табан жэлэй хугасаада энэ ургалтань 32 процент байһан.

Табан жэлнүүдэй үедэ манай республика амжалтатайгаар хүгжөө. Табан жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргэгдөө. Техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ хэрэгтэ шиидхэхэ нүлөө үзүүлдэг һалбаринууд—машина бүтээлгэ, металл болбосоруулга, электрын эршэ хүсэ үйлэдбэрилгэ түргэн хурдацаар хүгжэһэн байна. Мүн хүдөө ажахын продукци гүрэндэ тушааха түсэб декабриин хахад багаар дүүргэгдэһэн юм гээд элидхэлшэ дүүлнэ.

Республикынгаа түб хотын арадай ажахые, наука болон культурые улам саашань хүгжөөхэ, арад зоной ажана байдал һайжаруулха, партийна организацинуудай, бүхы коммунистнуудай түрүү үүргэ дээшэлүүлхэ, ажалшадай ажалай эдэбхи үүсхэл дэмжэн дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ партиин городской комитедэй ажал ябуулга, эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэри зорюулагдаһан байгаа.

Городой ажахын бүхы һалбаринуудай хүгжөөхэ талаар табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ гэжэ конференциин делегадуудта садхэлхэ хангалтагаар элидхэнэбди. Олон предприятинууд табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ. Городой промышленность хамта дээрээ табан жэлэй түсэбые декабриин 25-да дүүргэһэн байна.

Городой ажалшадай ажалай болон политическэ эдэбхи үүсхэл гаргаһанай ашаар табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэбэ. Совет гүрэнэй 50 жэлэй, В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалис мүрысөөнэй үедэ олон үнэтэ үүсхэл гаргагдаа. Социалис энэ мүрысөөнэй шэнэ онол арганууд һайн гэхэдэ, өөрынгөө табан жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн хүдэлөөн болоно. Энэ мүрысөөндэ хабаадагшадай дундаһаа городой 12 мянган хүдэлмэришэд даабаряа болзорһоонь холо урид дүүргэбэ.

1966—70 онуудай туршада промышленна үйлэдбэриин ниитэ хэмжээн 74 процентээр ургаһан байна. 40 миллион түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдэбэ. Промышленна предприятинуудай гол фондынууд 42 процентээр ургаа. Ажалай бүтээсэ промышленностиин 1,5 дахин, барилгада 40 процентээр дээшэлээ. Тоосоото үе соо үйлэдбэрилгын хэмжээн 29 процентээр ехэ болоһон байна.

Түгэсхэхы 1970 ондо олон предприяти, барилгын организацинууд һайнаар хүдэлжэ гараа. Продукци худалдаха түсэб 106,7 процентдэ хүргэгдөө. Энэнь урда жэлэйхиһээ 12 процентээр үлүү ехэ юм. Жэлэй түсэбһөө гадуур 12 миллион түхэригэй продукци бүтээн гаргагдаба. Авиазаводой, «Электромашина» заводой, нарин сэмбын фабрикын болон бусад зарим предприятинуудай коллективүүд абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлһэн байна. Барилгын олон организаци муу бэшээр хүдэлжэ гараа. Барилга-хабсаралтын хүдэлмэри хэхэ даабари дүүргэгдээ, тэрэнэй хэмжээн 1969 онойхиһоо 12 процентээр ехэ болоо. Түмэр замшад, автотранспортын хүдэлмэрилэгшэд, авиаторнууд, ондоо һалбаринуудайшье хүдэлмэрилэгшэд һайн үрэ дүн туйлаа.

Городой предприятинуудай хүдэлмэриин үрэ дүн һайжаруулха хэрэгтэ КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй (1964 он), партиин XXIII съездын шиидхэбэринүүдэй ёһоор бэелүүлэгдэһэн ажахын реформо ехэ үүргэтэй байба. Ажахын реформотой холбоотой олон асуудал тоосоото үе соо партиин горкомой бюро, пленумүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Энэ талаар предприятинуудай партийна организацинууд ехэ хүдэлмэри хэһэн юм. Түмэр замай транспорт, ниитэ хэрэглэлэй автотранспорт, промышленна предприятинуудай 37 процентнь түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда орулагданхай. Тэдэнэр үйлэдбэрилэгдэһэн продукциин 72 процентые, олзо доходой 96 процентые үгэдэг болоо. Городой промышленностиин энэ шэнэ гурим үргэнөөр бэелүүлһэнэй ашаар 1970 ондо 1965 онойхиһоо ехэ продукци абаһан, ехэдхэгдэһэн, 4,5 дахин ехэ олзо доход абтаһан байна.

Үйлэдбэриин арга боломжонуудые һайнаар хэрэглэхэ, арадай ажахыда алмалта, арьбалалтын гурим үнэ наринаар сахиха тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай бэшэг, мүн партиин ЦК-гай декабриин Пленумэй (1969 он) шиидхэбэри хадаа городой предприяти, организацинуудай хүдэлмэри һайжаруулха хэрэгтэ ехэ нүлөө үзүүлээ. Түс бэшэг зүбшэн хэлсэлэгдэһэн һүүлдэ олон хэмжээнүүд нэбтэрүүлэгдэжэ, 2 миллион 200 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэ абтаһан юм.

Промышленна предприятинуудай хэһэн хүдэлмэриин зарим һайн талые харуулха зуураа, партиин горком, райкомууд промышленностида бии байгаа дутагдалнуудые тоосоото үе соогоо усадхаха шадаагүй гэжэ тэмдэглээд хэрэгтэй гэжэ хэлэбэ. Городой зарим предприятинууд жэлһээ жэл бүхэндэ гүрэнэй түсэб дүүргэнэгүй. 50 предприятинуудай 6-ниинь, жэшээлхэдэ, мелькомбинат, Улаан-Үдын хирпиисэн завод продукци худалдаха 1970 оной түсэбөө дүүргэхэ шадаагүй байна. Иимэ байдалай гол шалтагаан юуб гэхэдэ, ажалай эмхидхэл муу байгаа, дэлгэрэнгы тоо бага.

Городой предприятинуудай хахадынь шахуу хэрэгтэй номенклатурын сэпор продукци үйлэдбэрилхэ даабаряа дүүргэнэгүй. Тиимэһээ булад хайлуулга, гутал, зарим түхэлэй мебель, трикотаж хубсаһан, ондоо зүйлэй зарим продукци арадай ажахыда дутуу үгтөө. Зарим предприятинууд жэгдэ бэшээр хүдэлнэ. Энэ ушарһаа наран тэдэн ажаллаха, ажалай болон үйлэдбэриин гурим эбдэжэ, тодорхойлон хараалагдаһан саглаа үлүү сэхээр ажаллаха, муу шанартай продукци үйлэдбэрилхэ, мүн ондоошье дутагдал дайралдаһаар. Зарим предприятинуудта ажахын реформо бэелүүлбэшье, үйлэдбэреэ хүгшан янзаар эмхидхэнэ. Экономическа хүдэлмэридэ ехэ дутагдал бии. Хэдэн предприятинууд гүрэндэ олзо доход оруулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа дүүргэнэгүй.

Технико-экономическа талаараа һайн үрэ дүн туйлахын, мүн ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын тула үйлэдбэреэ нарижуулан һайжаруулха, техническэ талаарнь зэбсэгжүүлхэ шухала гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээд, техническэ дэбжэлтэ туйлаха ехэ программын бэелүүлэгдэжэ байһан тухай тогтон хэлээ. Табан жэлэй һүүлшын гурбан жэлэй хугасаада городой предприятинуудта олон шэнэ техникэ тодхогдоһон, түрүү технологи нэбтэрүүлэгдэһэн байна. Авиазаводой, Улаан-Үдын ТЭЦ-эй, «Электромашина» заводой, нарин сэмбын фабрикын, мебелиин, модо болбосоруулгын Буряадай комбинадуудай үйлэдбэри нарижуулан һайжаруулагдаа.

Техническэ дэбжэлтэ туйлахын тула инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй дүүргэхэ үүргэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ партиин горком ехэ анхарал хандуулаа. Мүн энэ асуудал райкомууд, парткомууд, партийна организацинуудай гол анхаралда байгаа. Авиационно, локомотив-вагон заһабарилгын, судна бүтээлгын, шэлэй заводуудай, мяха-консервын комбинадай, ноохо сэбэрлэн угаадаг фабрикын урлан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшод техническэ дэбжэлтэ туйлаха, материально-техническэ, ажалай алмалта хэхэ хэрэгтэ горитой туһа нэмэри оруулна. Тоосоото үе соо 17 мянган урлан нарижуулагшад, ухаалан зохёогшодой 20 мянган шахуу дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 10 миллион түхэригэй алмалта хэгдээ.

Городой предприяти, организацинуудые техническэ талаарнь зэбсэгжүүлхэтэй хамта ажалые эрдэм ухаанай үндэһөөр эмхидхэхэ талаар ехэ алхам хэгдэжэ байгаа. НОТ бэелүүлхэ олон түсэб дүүргэгдэжэ, хамта дээрээ 6,0 миллион түхэригэй экономическа ашаг үрэ абтаба.

Барилгын организацинуудай хүдэлмэриин эмхидхэл һайжаруулха ехэ шухала болонхой. Илангаяа Буряадай барилгын управленидэ энэ асуудал сэхэ хабаатай юм.

Нүхэдүүд, тоосоото үе соо зарим предприятинуудта техническэ дэбжэлтэ туйлаха талаар ехэ хүдэлмэриин хэгдэһэн, ажалай бүтээсын дээшэлүүлэгдэһэн, үйлэдбэриин хэмжээнэй ехэ болоһон байбашье, түсэбтэ табан жэлэй жэл бүриин дунда зэргын ургалтатай сасуулхада, 1968—70 онуудай хугасаада городой промышленна үйлэдбэриин ургалта бага байгаа. Хэрбээ табан жэлэй үедэ жэлэй дунда зэргын ургалта 15 процент болоһон байбал, һүүлшын гурбан жэлэй ургалта 10 процентдэ хүргэгдөө. Ажалай бүтээсэ дунда зэргээр 10 процентээр дээшэлбэл, һүүлшын гурбан жэл соо 6 процент болоо. Энээнэй гол шалтагаан юуб гэхэдэ, зарим предприятинууд үйлэдбэриингөө арга боломжо хүсэдөөр хэрэглэнэгүй, үйлэдбэреэ хүгжөөнэгүй.

Жэшээ болгон вагонно депое абажа хараханаар. Түсэбөөр хараалагдаһан олон хэмжээ ябуулга эндэ бэелүүлэгдэнгүй үлэшэнэ. Урлан нарижуулгын дурадхал үйлэдбэридэ үсөөноор нэбтэрүүлэгдэнэ. Иимэ байдал бусад зарим предприятинуудта үзэгдэнэ. Туһалбариин ажал хэдэг хүдэлмэришэдэй тоо үшөө олон, үйлэдбэриин зарим хуби оньһожоруулагданагүй.

Городой промышленностиие улам саашань хүгжөөхын тула предприятинуудые үргэдхэхэ, һэльбэн заһабарилха шухала. Харин энэ хүдэлмэри ехээр унжагайруулагдана. Мүн предприятинуудые шэнэ техникээр хангаха асуудал нобшо удаанаар шиидхэгдэнэ, бүтээсэ багатай, хуушарһан олон станок, машинанууд хэрэглэгдэһэн зандаа.

Партийна организацинууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд продукциин шанар һайжаруулха, удаан болзорой туршада хэрэглэгдэдэг зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг болохо талаар ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Голодоһогүй продукци бүтээн гаргажа, гэдэргээ бусалтагүйгөөр техническэ хиналтын таһагта тушааха гэһэн саратовска гурим хэрэглэгдэнэ, шанарай тухай үдэрнүүд үнгэргэгдэдэг болоо. Томо предприятинуудта стандартизациин албан байгуулагдаа. «Электромашина», «Теплоприбор» заводуудай, нарин сэмбын фабрикын, мяха-консервын комбинадай тамгатай продукци орон дотороо, мүн хилын саана һайн мэдээжэ болонхой.

Гэхэтэй хамта, зарим зүйлэй продукциин шанар үшөө муу, шанарай түлөө ёһотой тэмсэл ябуулагданагүй гэжэ тэмдэглэхээр. Продукциин шанар һайжаруулха гээшэ партийна организацинуудай шухала уялга мүн. Тиимэһээ партийна организацинууд продукциин шанар һайжаруулхын тула коммунистнуудые, бүхы хүдэлмэришэдые, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдые эмхидхэн элсүүлхэ, тэдэнэй үүргэ, харюусалга дээшэлүүлхэ ёһотой болоно. Хүдэлмэришэдэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ, шэнэ мэргэжэлдэ һургаха, хоёр-гурбан мэргэжэл шудалха, шэнэ техникэ шудалан хүдэлгэхэ гэһэн асуудал мүн лэ ехэ удха шанартай.

Элидхэлшэ промышленностиин хүдэлмэриин горитой дутагдал элирүүлхэ зуураа, ажалай сагые дэмы ехээр гээхэ ябадал усадхаха, ажалай болон үйлэдбэриин журам һайжаруулха шухала тухай тогтон хэлээ. Мүн хүдэлмэришэдэй олоор һэлгэгдэжэ байһан ушарһаа үйлэдбэридэ ехэ хохидол ушаруулагдана.

Городой промышленностиие хүгжөөхэ хэрэгтэ барилгын организацинууд өөһэдынгөө туһа нэмэри оруулна. Тоосоото үе соо городто силикатна хирпиисын завод, макаронно фабрика, элеватор ашаглалгада оруулагдаа, прибор бүтээлгын, судна бүтээлгын заводууд үргэдхэгдөө. Олон саад, ясли, 250 мянган дүрбэлжэн метр байрын гэр баригдажа тушаагдаа. Барилгын организацинуудай гол фондынууд ургаһан, зарим ажалынь оньһожоруулагдаһан байна.

СССР-эй Транспортна барилгын министерствын предприятинуудай барилгын организацинууд, гэр барилгын комбинат, авиазаводой УКС барилгын ехэ хүдэлмэри тоосоото үе соо хээ. Харин мяха-консервын комбинадай, Худалдаа наймаанай министерствын СМУ-нууд урдынхиһаа үсөөн барилга хэһэн байха юм. Буряадай барилгын управлени ехэ хүгжэлтэ туйлажа шадаагүй. Энээнэй шалтагаан юуб гэхэдэ, бии байһан арга боломжонууд хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй, техникэ, механизмууд муугаар ашаглагдана. Барилгын индустриальна үндэһэ һуури хүгжөөгдэнэгүй. Мүн барилгын шанар тухай олон гомдол ороһоор. Тиимэһээ партиин горком, райкомууд барилгын организацинуудай ажал хэрэгые һонирхохо, туһа хүргэхэ ёһотой болоно.

Энэ жэлдэ барилгашадай урда ехэ зорилго табигдана. Хүүргэнүүдэй түмэр зүйлнүүдые хэхэ заводой түрүүшын ээлжээн, Сотниковой теплична комбинат, түмэр замай отделениин, ЛВРЗ-гэй зарим объект, культурын институдай барилга, технологическа институдай һуралсалай байшан, 90 мянган дүрбэлжэн метр байрын талмай ашаглалгада үгтэхэ юм. Эдэ барилгануудые саг болзор соонь барижа дүүргэхэ шухала.

Түмэр замай отделениин, автотранспортна предприятинуудай, авиатранспортын коллективүүд урдахи зорилгоёо муу бэшээр шиидхэнэ гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. Тиихэтэй хамта хүдэлмэриинь дутагдалнуудые элирүүлжэ, тэдэнииe зайсуулха арга зам тухай тогтон хэлээ. Мүн промышленностиин зүгһөө хүдөө ажахыда үзүүлдэг туһаламжа һайжаруулха тухай элидхэл соо хэлэгдэһэн байна.

Саашань үгэсэ үргэлжэлүүлхэ зуураа, элидхэлшэ КПСС-эй горкомой тоосоото үедэ ябуулһан үзэл сурталай болон ниитэ-политическэ хүдэлмэри тушаа дэлгэрэнгыгээр тогтобо. КПСС-эй горком, райкомууд, парткомууд болон партийна эхин организацинууд үзэл сурталай, политическэ хүдэлмэри эмхидхэн ябуулхадаа, ажахын болон культурна байгуулалтын гол зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор эрхилдэг байгаа.

Тоосоото үедэ үргэн ниитэ коммунистнуудай политическэ болбосорол улам дээшэлээ. Энэ үедэ 6 мянга гаран коммунистнууд политическэ эхин һургуули дүүргээ. Һуралсалай энэ жэлдэ городской партийна организаци дотор 93 политическэ эхин һургуули, марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалха 350 һургуули, 227 теоретическэ семинарнууд хүдэлжэ байна. Тэндэ 18,5 мянган хүн һурана.

Коммунистнуудай марксистско-ленинскэ эрдэм дээшэлүүлхэ хэрэгтэ авиационно заводой партком, нарин сэмбын фабрикын, «Электромашина», «Теплоприбор» заводуудай, ЛВРЗ-гэй зарим цехүүдэй, 7-дохи СМУ-гай болон бусадай партийна эхин организацинууд анхаралаа ехээр хандуулна.

Городской комитет хадаа коммунистнуудай болон бүхы ажалшадай экономическа эрдэм дээшэлүүлхэ асуудалда горитой анхарал хандуулаа. Мүнөө городой предприятинууд болон барилганууд дээгүүр экономическа эрдэмэй үндэһэн суртал шудалха 454 һургуули байгуулагданхай. Тиихэдэ экономическа теори шудалха 120 теоретическэ семинар хүдэлнэ. Эдэ бүхы һуралсалда 13 мянга шахуу хүн һуража байдаг.

Партийно-ажахын эдэбхитэдэй һуралсалые гуримшуулха талаар городской партийна организаци һүүлэй жэлнүүдтэ горитой хүдэлмэри ябуулаа. Һургуули болон семинарнуудые ударидалгада хүтэлбэрилхы тушаалтадые үргэнөөр хабаадуулха гэжэ горком, райкомууд болон парторганизацинууд оролдолго ехээр гартаһан байна. Тэрэшэлэн пропагандистнуудай һуралсал һайжаруулха, дүй дүршэлөө халан абалсаха зорилгоор пропагандистнуудтай республикын болон городой хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые уулзуулха, бусад городуудта эльгээхэ ябадал эмхидхэгдэһэн байна.

Хүтэлбэрилхы кадрнуудай, интеллигенциин өөһэдынгөө теоретическэ эрдэм дээшэлүүлхэ ябадалдань марксизм-ленинизмын үдэшын университедэй али зэргын удха шанартай байһан тушаа элидхэлшэ тогтоо. Тиихэ зуураа энэ университедэй арга боломжо гүйсэд дүүрэн хэрэглэгдэнэгүй гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Политическэ һуралсалда харюусалгагүйгөөр хандадаг зарим партийна организацинууд элидхэл дотор шүүмжэлэгдэһэн байна.

— Ниитэ-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха арга боломжонуудаар партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинууд үгаа ехэ. Ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэридэ 6013 агитаторнууд, 1542 политинформаторнууд, 1160 лекторнууд хабаадуулагданхай. Город дотор гурбан театр, филармони, 18 культурын байшан болон клубууд, 86 библиотекэ, кино харуулха 19 түхеэрэлгэ хүдэлжэ байдаг,— гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ бэлдэлгын үедэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри улам үргэдэһэн, али олон шэнэ онол арганууд нэбтэрүүлэгдэһэн байна. Олонниитын хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэһэн хэмжээ ябуулганууд мүнөө үеын эрилтэдэ тааранги байһанаа гэршэлээ.

Тоосоото үедэ олон партийна организацинууд ниитэ-политическэ хүдэлмэри хүтэлбэрилхэ хэрэгээ нилээд һайжаруулаа. Жэшээнь, «Электромашина» заводой, ноохо угаадаг фабрикын, прибор бүтээдэг заводой, 7-дохи СМУ-гай болон бусадай партийна организацинууд энэ хэрэгтэ анхаралаа саг үргэлжэ хандуулжа байдаг гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэнэ. Тэрэшэлэн политинформаторнуудай үүргын улам дээшэлһэн тушаа олон жэшээнүүдые харуулан элирхэйлбэ. Тиихэ зуураа энэ хүдэлмэридэхи дутагдалнууд тушаа горитой тогтоһон байна.

Лекционно пропагандын байдал тушаа элидхэлшэ мүн горитой тогтоо. Коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай Москвада болоһон зүблөөнэй материалнуудаар, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулһан КПСС-эй ЦК-гай Тезисүүдээр, В. И. Ленинэй ойн баярта зорюулһан КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй материалнуудаар нилээд олон лекци болон элидхэлнүүд городой ажалшадай дунда хэгдэһэн байна гэжэ тобаримта дурдан, элидхэлшэ хэлээ.

Элидхэл дотор юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай, профессионально-техническэ училищинуудай байдал горитой һуури эзэлнэ. Энэ талаар тоосоото үедэ туйлагдаһан амжалтанууд тушаа тогтохо зуураа, тэдэнэй хүдэлмэридэхи дутуу дунданууд элиррхэйлэгдээ.

— Манай город дүрбэн дээдэ, 17 тусхай дунда һургуулинуудтай. Тэндэ ганса үдэрэйнь отделенинүүдтэ 20 гаран мянган студентнэр һурана. Институт болон техникумүүдтэ 2 мянга шахуу эрдэмтэ багшанар хүдэлнэ. Дээдэ болон тусхай дунда һургуулинууд жэл бүри дунда зэргээр 6,5 мянган мэргэжэлтэдые арадай ажахыда эльгээнэ,— гэжэ нүхэр Беляков тэмдэглэбэ.

Тиихэ зуура тоосоото үедэ КПСС-эй горкомой болон райкомуудай студентнэрэй дунда ябуулһан хүдэлмэри тухай тогтобо. Дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудай студент залуушуулай дунда хүмүүжэл-һуралсалай байдал һайжаруулха зорилгоор ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Гэхэ зуура институдууд болон техникумүүдэй парткомуудай, партийна эхин организацинуудай хүдэлмэридэ али олон дутагдалнууд ушарһаар. Һурагшадай мэдэсэ дээшэлүүлхэ талаар тусхай шэглэлтэй хүдэлмэри зарим тээгүүр һулаар ябуулагдана. Олон студентнэр дунда зэргын сэгнэлтэ абадаг байһаар. Илангаяа ниитын эрдэм шудалалга хангалтагүй байдалтай. Тэрэнэй хажуугаар студентнэр научно-шэнжэлэлгын хүдэлмэридэ үсөөнөөр хабаадуулагдана. Һуралсалһаа гээгдэхэ, ниитын гүрим ёһо хазагайруулха ябадалнуудай ушардаг байһан тушаа элидхэлшэ тогтоһон байна.

Тоосоото үедэ эрдэм-шэнжэлэлгын хүдэлмэри саашадаа хүгжөө гээд элидхэлшэ хэлэнэ. Тиихэдээ СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай эрдэмтэдэй ажал ябуулга тушаа тогтобо.

Литература ба искусствын ажал ябуулагшадай, театрнуудай хүдэлмэри тухай хэлэхэ зуураа, тэдэнэй һүүлэй жэлнүүдтэ туйлаһан амжалтануудые элирхэйлэн харуулаа. Тиибэшье манай творческо коллективүүдэй ажал ябуулгада үшөөл дутагдалнууд бии байһаар. Илангаяа театрнуудай артистнарай дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Уран һайханайнгаа, удхынгаа талаар һула зүжэгүүд сценэ дээрэ табигдана. Уран зохёолшод хүдэлмэришэн ангиин хэрэг үйлэ харуулһан томо зохёолнуудые үшөөл бэшэжэ шадаагүй байһаар. Мүнөө үеын хүдөө нютагуудай байдалые харуулһан зүйлнүүдшье мүн лэ хомор.

— Партийна эхин организацинуудай хүдэлмэриие һайжаруулха асуудалда партиин горком болон райкомууд тоосоото үедэ гол анхаралаа хандуулаа. Тэрэшэлэн парторганизацинуудай секретарьнараар дүршэлтэй, эдэбхитэй хүнүүдые табихаар оролдогдоо. Бүхы секретарьнарай 87,5 процентнь мүнөө дээдэ болон дунда һургуулиин эрдэмтэй. Энэнь урданайхиһаа 15 процентээр дээгүүр болоно,—гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэри тушаа иигэжэ тогтохо зуураа, элидхэлшэ партийна хүдэлмэриие һайнзар эмхидхэн ябуулдаг парторгнуудые жэшээ болгон харуулаа. Тиихэдээ Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын партийна организациин ябуулдаг эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлхы хүдэлмэри тушаа онсо тогтоо. Энэ организаци 143 коммунистһаа бүридэнэ. Тэдэнэй 83 процентнь үйлэдбэри дээрэ сэхэ хүдэлнэ. 119 коммунистнууд коммунис ажалай ударник гэһэн нэрэ солотой. Ажаллажа байһан коммунистнуудай хахадынь өөһэдынгөө табан жэлэй даабариие болзорһоонь урид дүүргэжэ шадаа. Энэ фабрикын коллектив табан жэлэйнгээ түсэбые 1970 оной октябрь һарада дүүргээд, КПСС-эй XXIV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөө республика дотороо үүсхээд байна.

Фабрикын партийна организаци түрүү дүй дүршэл үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулдаг байна. Тэрэнэй эдэбхитэй хабаадалгатайгаар һүүлэй жэлнүүдтэ үйлэдбэреэ техническэ талаар хубилган зэбсэгжүүлхэ ехэ зорилго эндэ шиидхэгдээ. Ингэжэ партийна организациин, коллективэй, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэдэй ехэ оролдолгын ашаар табан жэлэй туршада ажалай бүтээсэ 1,5 дахин дээшэлээ, үйлэдбэриин хэмжээн 58 процент ургаа.

Гэхэтэй хамта манда үшөөл һулаар хүдэлдэг партийна организацинууд бии байһаар гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Жэшээнь, шэлэй заводой, БМДК-гай, ТЭЦ-эй барилгын управлениин болон бусад зариманай партийна организацинуудай эмхидхэлэй болон политическэ хүдэлмэринь хангалтагүй байшоо. Зарим министерствын болон эмхи зургаануудай партийна эхин организацинууд нимэрхүүгээр хүдэлдэг байна бшуу.

Цехүүдэй партийна организацинуудай хүдэлмэри тушаа элидхэлшэ тогтоо. Ажал ябуулгаяа һайнаар эмхидхэдэг организацинууд тушаа тогтохотоёо хамта, мүн хангалтагүйгөөр хүдэлдэг партийна организацинуудай хүдэлмэри шүүмжэлһэн байна.

— Партийна ажабайдалай ёһо гурим наринаар сахиха, парти доторой демократи бэхижүүлхэ, коммунистнуудай эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ, шүүмжэлэл болон өөрыгөө шүүмжэлэлгэ хүгжөөхэ талада КПСС-эй ЦК-гай абаһан «Ярославска городской партийна организацида партийна суглаа үнгэргэдэг дүршэл тухай» тогтоол ехэ удха шанартай байгаа,— гэжэ элидхэлшэ нүхэр Беляков тэмдэглээ.

Олонхи партийна организацинуудта партийна суглаан болзор соогоо үнгэргэгдэдэг болоо. Тэндэ гол шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэхэ, суглаанай бэлдэлгэдэ коммунистнууд олоор хабаадуулагдана. Суглаанда ерэсэ, табигдаһан асуудал зүбшэн

КОНФЕРЕНЦИИН ДЕЛЕГАДУУД ЗАБҺАРЛАЛГЫН ҮЕДЭ.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

Городской партийна конференциин делегадууд тоосоото элидхэлые анхаралтайгаар шагнаад, зүбшэл хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаба. Промышленность, транспорт, барилга, культура, мүн арадай ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжэхэ талаар ямар амжалтын туйлагдаһан, арга боломжонуудай хэр зэргэ элирүүлэн хэрэглэгдэһэн, ямар алдуу дутагдалай гаргагдаһан тухай дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн конференци дээрэ болоо. Тиихэдээ үгэ хэлэһэн олон делегадууд шиидхэгдээгүй асуудал, городской партийна организациин, бүхы коммунистнуудай урда табигдаһан зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулһан байна.

— Ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ гээшэ мүнөө үеын эгээл шухала, эгээл ехэ удха шанартай асуудал болонхой,—гэжэ делегат, партиин Улаан-Үдын Советскэ райкомой нэгэдэхи секретарь **Ф. И. Ченкиров** хэлэбэ. Шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлһэнэй, научно-техническэ дэбжэлтэ туйлаһанай үндэһэ һуури дээрэ энэ асуудал шиидхэжэ болохо гэжэ парти кадрнуудаа, бүхы коммунистнуудаа һургана. Советскэ районой ажалшад коммунис партиингаа заабариие бэелүүлэн, арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбтэ табан жэлэй даабариие амжалтатайгаар шиидхэхын тула хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллаа. Тиигэжэ табан жэлэй даабари болзорһоо урид ноябриин 5-да дүүргэгдэһэн, энэ хугасаада ажалай бүтээсэ 53.7 процентээр дээшэлүүлэгдэһэн байна. Мүн 1970 оной түсэб декабриин 24-дэ дүүргэгдээ.

Научно-техническэ дэбжэлтэ туйлаха талаар зарим тэды алхам хэгдээ. «Электромашина», шэлэй заводуудай коллективүүд энэ зорилго урагшатай һайнаар шиидхэнэ. Металл зүйлнүүдэй Кировэй нэрэмжэтэ завод, сабхиин, валенка дарадаг фабрика һэльбэн заһабарилагдаа. Партиин райком, партийна эхин организацинууд үйлэдбэриин арга боломжонуудые элирүүлэн хэрэглэхын тула ажалшадай эдэбхи үүсхэл дэмжэн дэлгэрүүлжэ байгаа. Научно-техническэ бүлгэмүүдтэ, мүн ниитын бусад организацинуудта районой 3000 шахуу хүдэлмэришэд хабаадалсажа, үйлэдбэриин шухала асуудал шиидхэнэ.

...ДҮЙ ДҮРШЭЛ УЛАМ ҺАЙЖАРУУЛХА

ЭЛИДХЭЛ ТУШАА ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭ

(Түгэсхэл. Эхиниинь 2-дохи хуудаһанда)

...л, хүтэлбэрилгэ нарижуулан һайжаруулха шухала. Ажалай бүтээсэ ...элүүлһэнэй ашаар үйлэдбэриин ...алта хангаха, үйлэдбэриие автоматаар шахуу аргаар хүтэлбэрилхэ (АСУ) түхеэрэлгэ зарим предприятинуудта тодхохо эрилтэ табигдана.

...Саашань нүхэр Ченкиров партийн хүдэлмэриин ашаг үрэ һайжаруулха, тэрэниие холын хараатайгаар түсэблэхэ, шэнэ, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ асуудалнууд тушаа ...тон хэлээ.

Партийна организациин ударидалга доро ажал хэрэгээ эмхидхэдэг ...ационно заводой коллективэй урдаа зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэжэ байһан тухай заводой директор, конференциин делегат С. И. ...в хөөрэжэ үгэбэ. Табан жэлэй ...хугасаада заводой промышленна ...дукци үйлэдбэрилгын хэмжээн ...5 дахин ургаһан, ажалай бүтээсэ ...4 дахин дээшэлүүлэгдэһэн байна. ...дукци бүтээн гаргаха, худалдаха ...сэб болзорһоо урид дүүргэгдээ.

1970 ондо коллективэй урда хараалгатай, ехэ зорилго табигдаһан ... Орёо оршон байдалда ажаллахаар, коллектив энэ шалгалта ...айһаар барижа гараа, шухала ...удал шиидхэжэ шадаха байһанаа ...дото ажал хэрэгээрээ харуулаа. Заводой партийна организаци эмхидхэлэй, ойлгуулламжын хүдэлмэри ...уулжа, урдаа табигдаһан зорилго шиидхэхэ хэрэгтэ бүхы коллективые эмхидхэн жагсааһан байна. Хамтын хэрэгэй түлөө хүдэлмэриин бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ талаар эмхидхэлэй, ниитэ ...йлгуулламжын хүдэлмэри нүлөө ехэтэйгээр ябуулагдаа. Хүн бүхэнэй хэхэ ...алаа, дүүргэхэ уялгаяа һайнаар ...рээд, хамтын хэрэгтэ туһа нэмэри оруулха гэжэ үнэн зүрхэнһөө ...дожо байбал, ажал хэрэг урагшатай байдаг, амжалта түйлагдадаг ...юм.

Нүхэр Исаев заводой партийна организациин ябуулдаг эмхидхэлэй, ...тэ-ойлгуулламжын хүдэлмэриин ...р гол шэглэл тухай тоогтон хэлээ. ...эвэнь кадрнуудые хүмүүжүүлхэ, зүбөөр хубаарилан табиха, мүн техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ асуудал ...юмоно. Бүхы кадрнуудые—хүтэлбэрилхы тушаалтадые, юрын хүдэлмэришэдые хэрэгтэй участогуудта зүбөөр хубаарилан табиха, тэдэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ асуудалда ...үргэлжын анхарал хандуулагдаа. Хэрэгтэй болоо һаань, тэдэндэ тусаламжа хүргэдэг юм.

Хүдэлмэришэдэй мэргэжэл шадабари улам дээшэлүүлхэ, тэдэниие ...ердохи мэргэжэлтэй болгохо гэһэн ...эмдэлэй ехэ зүб байһаниинь бэрхэшээлтэй үедэ элирүүлэн харуулагдаа ...ээр. Хоёр-гурбан мэргэжэл шудалһан хүдэлмэришэд шухала ...арта ондоо цехүүдтэ эльгээгдэжэ, шэнэ даабари түбэггүй һайнаар ...үргэдэг байгаа.

Техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ асуудалай удха шанар тухай хэлэхэшье үлүү. Энэ ойлгосотой, мүнөө үеын шухала зорилго болонхой. Тиимэһээ манай коллектив, партийн организаци энэ шэглэл баримталжа, урдахи зорилгоёо амжалтатайгаар шиидхэнэ. Техническэ дэбжэлтэ түйлахын тула инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй үүргэ дээшэлүүлхэ тухай асуудал цехүүдэй партийна организацинуудай, заводой партийна конференци дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Тэрэнэй һүүлээр инженер, техник бүхэнтэй тусхай хүдэлмэри ябуулагдаһан, тэдэнэй оруулха хубитые тодорхойлхо шалгалта эмхидхэгдэһэн байна. Хирэ хирэ болоод лэ цех, таһагуудаар тоосоон шалгагдана.

Энэ хүдэлмэри ашаг үрээ харуулжа эхилээ. Жэшээлхэдэ, нүхэр ...утузовай даадаг цех 16 мянган түхэригэй алмалта хэхэ гэһэн уялга абаһан аад, бодото дээрээ 73590 түхэригэй арьбалалта үгөө. Коммунистнууд Розанов, Брыкин болон бусад инженер, техникүүд жэл соо ...даадаг салин хүлһэнһөө һураггүй ...хэ алмалта үгэхэ дурадхалнуудые үйлэдбэридөө нэбтэрүүлһэн байна.

Заводой партийна организаци, хүтэлбэрилэгшэд техническэ дэбжэлтын асуудалнуудые холын хараатайгаар шиидхэнэ. Энэ асуудал заводой техническэ, социальна хүгжэлтын түсэб соо оруулагданхай. 1975 он болотор заводой үйлэдбэриие оньһожоруулха, автомат аргаар хангаха, шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ хэмжээн хараалагдаһан байна. Холын хараата түсэбгүйгөөр техническэ дэбжэлтэ түйлаха асуудалнууд шиидхэгдэхэгүй гэшэ. Тиихэтэй хамта эрдэм ухаанай үндэһэ һуури дээрэ үйлэдбэриин эмхидхэл, тэрэниие хүтэлбэрилгэ нарижуулан һайжаруулха шухала гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Трибуна дээрэ—ЛВРЗ-гэй үнинэй хүдэлмэришэдэй нэгэн, городской партийна конференциин делегадаар һунгагдаһан Е. Г. Курочкин. Эхэ оронойнгоо, бүхы совет арадай ажабайдалда онсо һуури эзэлхэ, мүн арадай ажахые хүгжөөхэ талаар шэнэ зорилгонуудые хараалха партиин XXIV съезд дүтэлжэ байна. Энэ съездэ совет арад ажалай бэлэг бэлдэжэ эхилээ гэжэ тэрэ хэлээд, заводой коллективэй бэелүүлһэн зорилго тухай конференциин делегадуудта хөөрэжэ үгэбэ. Ленинэй ордентэ ЛВРЗ-гэй коллектив табан жэлэй түсэбые болзорһоо урид дүүргэхэ хэрэгтэ өөрынгөө туһа нэмэри оруулаа гэбэ.

Энэ хугасаада заводой үйлэдбэри үргэдхэгдэһэн, шэнэ түхеэрэлгээр хангагдаһан байна. Ажалай эмхидхэл һайжаруулһанай ашаар ехэ продукци даабариһаа үлүү бүтээн гаргагдаа. Мүн шэнэ түхэлэй продукци үйлэдбэрилдэг, шэнэ түхэлэй локомотив, вагонууд заһабарилагдадаг болоо. Түрүү юумэ нэбтэрүүлэгшэдэй эдэбхи үүсхэл улам дээшэлнэ. Заводой коллектив табан жэлэй, мүн 1970 оной даабари, абаһан социалис уялгануудаа бодотоор дүүргээд, түсэбһөө гадуур нёдондо 960 мянган түхэригэй продукци бүтээн гаргаа.

Коллективэйнгээ түйлаһан амжалта тухай тэмдэглэхэ зуураа, шиидхэгдэхэ ёһотой асуудалнууд, бии байгаа дутагдалнууд тушаа тэрэ анхаралаа хандуулба. Завод жэгдэ һайнаар хүдэлжэ шаданагүй, зарим продукци арадай ажахыда дутуу үгтэнэ. Заводой үйлэдбэри үргэдхэхын тула шэнэ барилга хэгдэхэ ёһотой юм. Теэд барилга-хабсаралгын 834-дэхи поезд промышленна барилга нобшо удаанаар хэнэ, механическа цех, тусхай инженернэ түхеэрэлгэ бариха түсэбөө дүүргэнэгүй гэжэ нүхэр Курочкин шүүмжэлээ. Булад хайлуулха цехэй 10 гаран жэлэй туршада һэльбэн заһабарилагдажа байһан ушарһаа хүдэлмэришэд муу эрхэ байдалда ажаллана, даабаряа дүүргэнэгүй. Шэнээр һунгагдаһан партиин горком энэ асуудалда анхаралаа хандуулха ёһотой гэбэ.

Мүн заводой хүдэлмэриин ондоо дутагдал, тусхайлбал, хуушарһан түхеэрэлгэ, стануудай һэлгэгдэдэггүй, хүдэлмэриин сагай дэмы гээгдэдэг тухай тэрэ хэлээд, иимэ байдалай шалтагааниие элирүүлһэн байна.

Заводой коллектив, цех, бригада, участогуудай хүдэлмэришэд партиин съездын хүндэлэлдэ социалис уялга абаа. Шэнэ зорилго урдаа табихадаа, бүхы цехүүдые жэгдэ һайнаар хүдэлгэхэ, ажалай журам бэхижүүлхэ, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ һайжаруулха, хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ гэжэ хараалһан байнабди. Техническэ дэбжэлтэ түйлаха хэмжээ бэелүүлһэнэй ашаар ажалай бүтээсэ дээшэлүүлэгдэхэ, продукциин шанар һайжаруулагдаха юм. «Ажалай нормо дүүргэдэггүй, гээгдэжэ ябадаг хүдэлмэришэн хажуудамнай байха ёһогүй» гэһэн уряатайгаар партиин съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөөн дэлгэржэ байна.

Булад шудхалгын цех үргэдхэхэ, механическа цех бариха, вагонно комбинат үргэдхэхэ хэрэгтэй юм. 1971 ондо ВЛ-80 түхэлэй электровозуудые, шэнэ түхэлэй вагонуудые заһабарилха зорилго табигдаа. Тиихэтэй хамта вагон, тепловоз, электровозуудые сетевой графигай ёһоор заһабарилдаг болохын тула поточно линии тодхохоор хараалагдана. Саашань нүхэр Курочкин автотранспортын, хүдэлмэришэнэй столовын хүдэлмэри шүүмжэлһэн, мүн хүдэлмэришэдэй нэгэ газарһаа нүгөөдэ газарта ошожо байдаг ушарай шалтагаан элирүүлһэн, һанамжаяа хэлэһэн байна.

— Партиин Улаан-Үдын горком тоосоото үе соогоо эмхидхэлэй, политическэ ехэ хүдэлмэри ябуулаа,—гэжэ 7-дохи СМУ-гай ажахын тоосоото комплексно бригадые даагша делегат В. М. Нечаев тэмдэглээ. Саашань СМУ-гай коллективэй ажал хэрэг тухай хөөрэжэ үгэбэ. Барилгашад табан жэлэй туршада 27 миллион түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хээ. Силикатна хирпиисын завод, ГПТУ-гай байшан, ондоо хэдэн барилга ашаглалгада тушаагдаа.

Ажахын тоосоото 30 хүнһөө бүридэһэн манай бригада муу бэшээр ажаллана. Судна бүтээлгын заводой инженерно-лабораторно байшан барижа дүүргээ гэжэ нүхэр Нечаев мэдүүлхэ зуураа, ажалда һаад ушаруулдаг зарим баримтануудые элирүүлһэн байна. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ түсэб жэлэй туршада оло дахин һэлгэгдэнэ. Иимэ ушар нёдондо аяар таба дахин дайралдаа. Түсэбэй хубилгагдахатай хамта социалис уялгаяа шэнэдхэхэ баатай болонобди. Энэ ушар ажалдамнай һаад тойбо татана.

1971 оной түсэб тодорхойлогдоогүй байһаар. Барилгын материалаар, хэрэгтэй зүйлнүүдээр барилгын талмайнууд саг соогоо хангагданагүй. Мүн барилга эрхилхэ захил хэгшэд шэнэ барилгануудай техническэ документацяар хэр зэргэ хангагдаһые шалгадаггүй, туһа хүргэдэггүй байна. Шэнээр һунгагдаһан партиин горком барилгын организацинуудай ажал хэрэгээр һонирхохо, тэдэниие хинан шалгаха, хэрэгтэй болоо һаань, зохихо туһаламжа үзүүлхэ ёһотой гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

— Би пассажирска автотранспортын 1-дэхи предприятида шофероор хүдэлдэгби. Тиимэһээ тэрэнэй байдал тушаа тогтохо хүсэлэнтэйб. 1970 ондо манай предприяти хүдэлмэреэ зарим тэды һайжаруулаа. Пассажирнуудые зөөхэ 1970 оной түсэб декабриин 10-да дүүргээ һэмди. 1969 онойхитой жэшэбэл, үдэр бүри 16 автобус үлүү олоор харгыда ябажа байгаа. Нёдондо бидэ бригадын гуримаар хүдэлжэ эхилээбди. Бригадые һунгамал совет хүтэлбэрилдэг юм,—гэжэ делегат П. И. Ковалев мэдүүлнэ.

Энэ гурим министерствын «Востокавтотранс» нэгэдэлэй захиргаанаар һайшаагдаад, Сибиримн болон Алас-Дурнын пассажирска предприятинуудта тус арга нэбтэрүүлхыень дурадхагдаад байна.

Предприятиин хүдэлмэри зарим тэды һайжарһан зэргэтэйшье һаа, тэрэнэй байдалда дутагдалнууд үшөөл олон бии байһаар. Хүдэлмэриин эхилхэ, дүүрэхэ сагаар автобусууд үсөөн байдаг, зарим автобусууд гээгдэжэ ерэнэ, элдэб шалтагаананаар һаатана. Шофернуудай, кондукторнуудай болон заһабарилагшадай дунда ажалай журам һайн гэхын аргагүй. Эдэ дутагдалнуудые усадхахын тула партийна организаци ехэ хүдэлмэри ябуулха уялгатай.

— Манай оролдолгоор шиидхэгдэжэ боломоор бэшэ асуудалнууд бии. Предприятимнай материальна үндэһэ һууряар муу байдалтай. Автобусно паркымнай хахадынь газаа байдаг. Город соохи харгые һайн гэхын аргагүй. Тэрэнэй һайн байхын тула оролдолго гаргагданагүй. Бидэ 10, 13-дахи столовонуудта эдеэлдэг зомди. Теэд эдэ столовонууд эдеэгээ шанар муутайгаар буйлуулдаг. Үнгэрхэдөө эдихэшье мүртэй юумэн байхагүй. Заримдаа хаалтатай байдаг. Нефтебазын автозаправочна станцинуудые һайнаар хүдэлнэ гэхын баһал аргагүй. Заримдаа манай хэрэгтэй бензин тэндэ таһалдашаһан байха. Тиигэжэ нэгэ станциһаа нүгөө станци ошохо саг ушардаг. Автобусой зогсожо, хүнүүдые һуулгадаг ба буулгадаг газарнуудта гурим гэжэ байхагүй гэжэ тэрэ шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэбэ.

Үгэ хэлэгшэ автобусно 1-дэхи предприяти ба мяханай комбинат хоёрой хоорондо бэхижэһэн социалис ёһоной холбоо барисаан тухай тогтобо. Гэбэшье иимэ холбоон город дотор мүртэйгөөр дэлгэрнэгүй.

КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ зорюулан, автобусно предприятиин коллектив социалис уялга абанхай. Энэ жэлэй нэгэдэхи кварталай түсэб мартын 28-да дүүргэхэ, түсэбһөө үлүүлэн 294 мянган хүнүүдые шэрэхэ, хотын ажалшадые болбосон ёһоор хангаха гэһэн уялгатай байһанаа тэрэ мэдүүлээ.

— КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, манай заводой коллектив городской XXXV партийна конференциие үйлэдбэриин болон технико-экономическа яһала һайн үрэ дүнтэй угтаба. Илангаяа В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе һайндэрлэһэн 1970 ондо, наймадахи табан жэлэй һүүлшын жэлдэ бүришье габшагайгаар ажалшаднай хүдэлөө,—гэжэ «Теплоприбор» заводой директор П. С. Сытов мэдээсэнэ.

«Теплоприбор» заводой коллектив табан жэлэйнгээ түсэб үнгэрһэн жэлэй ноябриин 4-дэ дүүргэһэн байна. Түсэбһөө үлүүлэн 1120 мянган түхэригэй товарна продукци үйлэдбэрилөө, тэрэшэлэн 730 мянган түхэриг олзо түсэбһөө гадуур оршолоо. Товарна продукци бүтээн гаргалга 1965 онойхитой сасуулбал, хоёр дахин ехэ болоо. Тэрэшэлэн үйлэдбэрилһэн продукциин шанар һайжаруулха, үйлэдбэриие улам нарижуулха зорилгоор табан жэлэй туршада эмхидхэлэй-техническэ 1187 хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлээ. Тэдэнэй экономическа үрэ дүнгынь 1830 мянган түхэригтэй тэнтэй. Энэ үедэ 26 шэнэ зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг болоһон байна. 17 приборнууд дээрэ зэргын шанартайгаар бүтээгдэнэ. Шэнэ продукци үйлэдбэрилдэг болохо хэрэгтэ коммунист Ю. Н. Глухоедовэй хүтэлбэрилдэг техническэ таһагай хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадана.

Заводой дирекци болон партийна организаци кадрнуудай, илангаяа инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ асуудалда анхаралаа ехээр хандуулна. Элдэб янзын һуралсалда ябажа, табан жэлэй туршада 1500 гаран хүн мэргэжэлээ дээшэлүүлээ. Заводой 40 гаран хүн энэ үедэ дээдэ һургуулинуудые дүүргээ. Заводой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй тоо табан жэлэй туршада 1,7 дахин олон болоо. Тэрэ тоодо дээдэ һургуулиин эрдэмтэй хүнүүд 2,6 дахин олошороо бшуу.

Авиазаводой хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэл дэмжэн, заводой инженер болон техникүүд 1970 ондо техническэ дэбжэлтэ хурдадхаха хэрэгтэ угаа эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Тэдэнэй үүсхэлээр үйлэдбэридэ ухаалан зохёолгын, урлан нарижуулгын олон дурадхалнууд нэбтэрүүлэгдээ. Тэрэ хүдэлмэриин ашаг үрэнь 251 мянган түхэриг болоно гэхэ гү, али заводой инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй жэлэй салингай фондын 84 процент болоно.

— Предприятиин ажалшадай социальна болон культурно-ажаһуудалай эрхэ байдал һайжаруулха талаар заводто горитой хүдэлмэри хэгдээ. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада 80 квартиратай хоёр гэр, 280 үхибүүдэй багтаамжатай саад-ясли баригдаа. Үйлэдбэри болбосон ёһоор эрхилхэ, ажаллаха эрхэ байдал һайжаруулха, заводой оршон тойрониие болбосон түхэлтэй болгохо талаар нилээд ехэ юумэн хэгдээ, энэ хэрэг ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлхэ оролдолгодомнай һайн нүлөө үзүүлээ,—гэжэ нүхэр Сытов тэмдэглэнэ.

Саашань үргэеэ үргэлжэлүүлхэ зуураа, нүхэр Сытов хүдөө ажахыда шефскэ туһаламжа үзүүлхэ талаар заводой коллективэй ябуулһан хүдэлмэри тушаа тогтобо. Илангаяа шефтээ абаһан Хориин аймагай Үдын совхоздо горитой туһа хүргэһэн байна. Ганса 1970 ондо энэ ажахыда металл отолдог 5 станок үгтэһэн, МТМ болон гаражай дулаасуулгын түхеэрэлгэнүүдые хэжэ үгэһэн, ашаа тээхэ, буулгаха хүдэлмэри оньһожоруулгадань хамһалсаһан, материал болон инструмент олоор эльгээһэн байха юм.

Буряадай барилгын управлениин гэр барилгын комбинадай директор, конференциин делегат Ф. Е. Гусятинский үгэ абажа, барилгын шухала асуудалнууд тушаа тогтон хэлээ. Ажалшадай политическэ, ажалай эдэбхи үүсхэл улам дээшэлнэ, энээнэй ашаар олон коллективүүд урдахи зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэнэ гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Энээниие гэр барилгын комбинадай жэшээ дээрэһээ хаража болохо. Томо панелеэр гэр байра барижа, ашаглалгада тушааха түсэбөө комбинадай коллектив болзорһоонь холо урид дүүргэһэн байна.

Түйлаһан амжалтаараа һанаагаа амараад, дутуу дундануудаа элирүүлээгүй һаа, урагшаа дабшахамнай бэрхэтэй гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээд, 1971 оной зорилго, шиидхэхэ ёһотой асуудалнууд тухай тогтоо. 1971 оной түсэбөөр хараалагдаһан барилгануудые саг болзор сооньашаглалгада тушаахын тула ажалай эмхидхэл улам һайжаруулха, хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ хэмжээн абтана.

Гэр барилгын комбинат энэ жэлһээ шэнэдхэн байгуулагдажа эхилхэнь. Хэрбээ мүнөө жэлдээ 30 мянган дүрбэлжэн метр байрын талмай ашаглалгада тушаадаг һаа, ойрын жэлнүүдтэ 100 мянган дүрбэлжэн метр гэр байра барижа шадахаар комбинат үргэдхэгдэхэ юм. Тиихэдээ шэнэ, тааруу зохид проектын ёһоор гэрнүүдые бодходог болохобди. Эдэ гэрнүүд үндэр, юһэн дабхартай байха. Мүнөө зарим документаци абажа эхилээбди.

Манай комбинадай эмхидхэгдэһэнһээ хойшо зургаан жэлэй үнгэрбэшье, барилгын технологическа зарим гурим мүнөө хүрэтэр наринаар сахигданагүй гэхээр. Гэр барилгын комбинадай хүдэлмэришэд барилгые эхинһээнь абаад, тусхайлбал, гэрэй һуури табиха газар малтаха ажалһаа эхилээд бэлэн байра болоторнь дууһан өөһэдынгөө хүсэ шадалаар хэдэг. Теэд санитарно-техническэ түхеэрэлгэ, хабсаралга хэдэг тусхай управлени инженернэ түхеэрэлгэ саг сооньхэнэгүй, тиимэһээ барилга һаатуулна. Иимэ ажал гэрэй хана бодхоһон хойно хэгдэдэг, хэһэн юумэеэ задалха, һүүлээрнь шэнээр хэхэ үлүү ажал гарадаг. «Сантехмонтаж» управлениин хүдэлмэри гуримшуулха саг ерээ гэһэн эрилтэ нүхэр Гусятинский табиба.

— Республикымнай энергетигүүдэй коллектив табан жэлэй туршада технико-экономическа талаараа һайн үрэ дүн туйлаа,—гэжэ делегат, «Бурятэнерго» управлениин главна инженер Г. О. Борисов үгээ эхилээ. Тэрэ иигэжэ хэлэһэнээ гэршэлхэ хэдэн тоо баримта дурдаба. 1965 онойхитой сасуулхада, республика доторнай электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ 2 дахин ехэ болоо. Промышленностиие элшэ хүсөөр хангалга 35 процентээр, хүдөө ажахые хангалга 3 дахин дээшэлһэн байна. Мүн халуун уһан, уурал урда жэлнүүдэйхиһээ һураггүй ехээр хэрэглэгдэнэ.

Түсэбтэ табан жэлэй хугасаада Улаан-Үдын ТЭЦ-тэ эмхидхэлэй-техническэ олон хэмжээ ябуулга бэелүүлэгдээ. Агрегадууд шэнэдхэн байгуулагдажа, хүсэ шадалынь урдынхиһаа 2 дахинһаа үлүү ехэ болоо. Хоёр котел һэльбэн заһабарилагдаа. ТЭЦ-эй коллектив алмалтын, арьбалалтын түлөө ехэ тэмсэл ябуулжа, В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн һайндэрлэгдэһэн үдэрнүүдтэ алмаһан түлишэ, электрын элшэ хүсэ хэрэглэн ажаллаһан байна.

Халуун уһа, уурал дамжуулха сеть байгуулагдаа. Хамта дээрээ 80 километр утатай иимэ лини баригданхай. Городой олонхи гэр байрануудые халуун уһаар хангажа. 100 гаран котелные хааха, 600 гаран хүдэлмэришэдые сүлөөлхэ арга олдобо.

Саашань нүхэр Борисов промышленность, транспорт, организацинуудые электрын элшэ хүсөөр хангаха асуудал тухай тогтон хэлээ. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудай предприяти, организацинуудые электрын элшэ хүсөөр тогтууритай һайнаар, һаадгүйгөөр хангахын тула шэнэ лини, подстанцинууд баригдана. Гэхэтэй хамта энэ хүдэлмэри хангалтатай һайнаар эмхидхэгдэнэгүй. Мелькомбинат, шэлэй завод, нарин сэмбын фабрика һүүлэй үедэ электрын элшэ хүсэ бүри ехээр хэрэглэдэг болобошье, тэрэниие дамжуулан абаха техническэ эрилтэ дүүргэнэгүй. Мелькомбинат подстанци бариха ёһотой аад баринагүй. Электрын элшэ хүсэ таһалгаряагүйгөөр абаха ёһотой ЛВРЗ электро-дамжуулгын линиин барилгые удааруулна.

Электрын элшэ хүсөөр таһалгаряагүй һайнаар хангагдажа байхын тула нэмэлтэ подстанцинуудые бариха хэрэгтэй. Мүн ТЭЦ-эй хүсэ шадал үргэдхэхэ, 6-дахи ээлжээ барижа эхилхэ зорилго табигдаа гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ.

Улаан-Үдын локомотивна депогой коллективэй урдаа табигдаһан зорилгоёо хэр зэргэ бэелүүлжэ байһан тухай парткомой секретарь Н. И. Кузнецов конференциин делегадуудта хөөрэжэ үгэбэ. Түсэбтэ табан жэлэй һүүлшын гурбан жэл депогой коллективтэ ехэ бэрхэшээлтэй, харюусалга ехэтэй байгаа. Юуб гэхэдэ, түмэр замай отделениин харгые электрижүүлгэтэй холбоотой олон асуудал шиидхэхэ, электровозуудые заһабарилхаар үйлэдбэреэ шэнэдхэн байгуулха хэрэгтэй болоо. Мүн электровозуудые жолоодон ябаха, заһабарилха мэргэжэлтэй кадрнуудые бэлэдхэхэ эрилтэ табигдаа.

Энэ зорилго шиидхэхэ хэрэгтэ депогой партийна организациин ажал ябуулга зорюулагдаһан байна. Манай коллектив абаһан уялгаяа бодотоор дүүргээ. Арадай ажахын элдэб ашаа шэрэхэ табан жэлэй даабари болзорһоо холо урид, октябриин 25-да дүүргэгдэһэн юм. Түсэбһөө гадуур 7 миллион үлүүтэй тонно элдэб ашаан шэрэгдээ. Энэл хугасаада ажалай бүтээсэ 24 процентээр дээшэлүүлэгдэһэн, 360 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэ үгэхэ урлан нарижуулгын дурадхалнууд үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэһэн байна.

Мүнөө депогой коллектив арга боломжоёо хаража үзөөд, партиин XXIV съездын хүндэлэлэй социалис шэнэ уялга абаба. Цехүүдэй, бригаданууд, участогуудай хүдэлмэришэд социалис мүрысөөндэ хабаадалсана. Поезднуудые бушуу түргэнөөр ябуулха, тиихэтэй хамта түлишэ, электрын элшэ хүсэ алмаха гэһэн уряатай мүрысөөн локомотивна бригаданууд дунда дэлгэрбэ.

Бүхы ажал хэрэгнай урагшатай гэхын аргагүй гэжэ делегат Кузнецов тэмдэглээд, һаад ушаруулдаг баримта, бии байгаа дутагдалнуудые элирүүлэн харуулаа. Электровозуудые заһабарилха таарамжатай цех үгы байһаар. Манай харгыгаар электровоз, тепловозуудай ябадаг болобошье, паровозуудые заһабарилха даабари деподо үгтэнэ. Иимэ заһабари Галуута-Нуурай гү, али Наушки станцинуудай деподо хэжэ болохо юм. Энэ асуудал шиидхэхэ хэрэгтэй болоо. Мүн элдэб олон шалтагаанһаа хүдэлмэриин тогтоогдоһон сагһаа үлүү ехээр ажаллаха ушар үсөөн бэшэ дайралдана.

Депогой партийна организаци, бүхы коммунистнууд эдэ дутагдалнуудые зайсуулха гэжэ оролдоно, теэд дээдын органуудһаа туһаламжа хэрэгтэй байна гэжэ тэрэ хэлээ.

Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой партийна организациин секретарь Е. Н. Корягина үгэ абаба.

— Бүхы совет арадта, ороной бүхы коллективүүдтэ, партийна организаци бүхэндэ эгээл хүндэтэй, түүхэтэ 1970 он барагдаба. Энээнтэй хамта арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбтэ наймадахи табан жэл дүүрэбэ. Түсэбтэ табан жэл бүхэнэй эсэстэ Совет ороной хүгжэлтэ шэнэ шатада дабшан гарадаг гээшэ.

Манай заводой коллектив табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ шадаа. Зарим талаар горитойшье амжалта бии. Бүтээһэн продукци худалдалга энэ үедэ 2 дахин ургаа. Предприятиин олзо оруулга 4 дахин ехэ болоһон байна. Үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгэ 7,5 дахин ехэ болоо. Тэрэшэлэн шэнэ техникэ нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэридэ шэнэ технологи хэрэглэхэ түсэб дүүргэгдээ,— гэжэ тэрэ үгээ эхилнэ.

1970 он энэ коллективтэ буришье хүндэ байгаа. Юуб гэхэдэ, эндэхид шэнэ продукци үйлэдбэрилхэ хэрэг эмхидхэжэ сагаа нилээд һамшаа. Тиигэбэшье партийна организациин саг дарыдань абаһан хэмжээнүүд заводой коллективэй табан жэлэйнгээ түсэб болзор соонь дүүргэхэ хэрэгтэнь һайнаар нүлөөлөө.

Гадна заводой партийна организаци үйлэдбэриин техническэ хэмжээе дээшэлүүлхын түлөө нилээд горитой оролдолго гаргаа. Бар хүсөөр хэгдэдэг хүдэлмэриие оньһожоруулха, элдэб түрүү аргануудые, түрүү технологи үйлэдбэридөө нилээд нэбтэрүүлээ. Тиигэжэ табан жэлэй туршада үйлэдбэриин техническэ хэмжээн нилээд дээшэлһэн байна. Тиигэбэшье зарим хүдэлмэринүүд үшөөл хүсэдөөр оньһожоруулагдажа шадаггаадуй байһаар. Тиимэһээ партийна организаци юһэдэхи 5 жэлэй туршада энэ асуудал шиидхэлгэдэ гол анхаралаа хандуулхаар зоригжонхой гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдээсэнэ.

Ажалай бүтээсэ дээшэлэлгэ хадаа үйлэдбэриие хүгжөөлгын гол шухала түлхюурынь болоно. Энэ заводто наймадахи табан жэлэй туршада ажалай бүтээсэ 38,6 процент ургаһан байна. Энэ үедэ ажалай бүтээсые хурдадхахын тулада элдэб янзын арга дүршэл хэрэглэхэ ёһотой бологдоно. Аша үрөөр ехэ ажалай норматив нэбтэрүүлхэ, техническэ дэбжэлтэ хурдадхаха хэрэгтэ туһалха комисси байгуулха, новаторнуудай совет, экономическа шэнжэлэлгын ба нормо зохёолгын бюро бии болгохо, ниитын хаpалгануудые саг үргэлжэ эмхидхэхэ гэхэ мэтын асуудалнуудта анхаралаа хандуулха зэргэтэйбди.

— Ажалай журам болон ниитын гурим эбдэхэ ябадал үйлэдбэриин хэрэгтэ ехэ һаад ушаруулдаг гээшэ. Бидэ энэ талаар суглаан бүхэндэ шүүмжэлэлдэ ородогбди. 1970 оной байдалые шэнжэлээд үзэхэдэ, журам эбдэлгэ хороогүй байна. Журам эбдэгшэдэй 60 процентнь завод дээрэ жэл хүдэлөөгүй хүнүүд болоно. Эдэнэр саг үргэлжэ нэгэ предприятиһаа нүгөөдэдэ ошон зайгуултажа ябадаг хүнүүд байна. Иимэ хүнүүдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха гээшэнь ехэ бэрхэтэй хэрэг. Гадна журам эбдэгшэдэй 75 процентнь 25-һаа дээшэ наһатай хүдэлмэришэд болоно. Тиихэдээ эдэнэрнай яһала ажабайдал мэдэхэ зон болоно гээшэ ааб даа. Ажалай журам болон ниитын гурим эбдэгшэдтэй али болохоор тэмсэнэ гээшэбди. Тиигэбэшье иигэжэ зайгуултажа ябадаг хүнүүдэй дунда ябуулһан хүдэлмэри үрэ дүн харуулнагүй. Иимэ хүнүүдтэй ганса нэгэ коллективээр бэшэ, харин бүхы городоороо, республикаараа нэгэдэжэ, тэмсэл хэхээр болоо гэжэ һанагдана,—гэжэ үгэ хэлэгшэ дурадхаа.

Нүхэр Корягина промышленна предприятинуудта хамһабариин ажахы эмхидхэхэ шухала болоһон тушаа тогтобо. Тиихэ зуураа өөрынгөө заводой энэ талаар хэһэн хүдэлмэриин дүршэл тухай хөөрэжэ үгөө. Зүгөөр энэ хэрэг эмхидхэлгэдэ Гүрэнэй банкын зүгһөө туһаламжа хэрэгтэй болоно. Тэрэшэлэн малда эдюулхэ тэжээл олохонь ехэ бэрхэтэй.

— КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэриин ёһоор, партиин обкомой үүсхэлээр манай Буряад орондо үнгэрһэн табан жэлэй эхеэр —1966 ондо научно-шэнжэлэлгын комплексно институдай һуури дээрэ СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиал байгуулагдааһэн. Энэ филиал хоёр институдтай,— гэжэ тус филиалай ниитын эрдэмэй институдай директор Д. Д. Лубсанов хэлэбэ.

Тэрэ сагһаа хойшо тус филиалай хэр зэргэ хүгжэжэ, али зэргын хүдэлмэри хэжэ байһан тушаань үгэ хэлэгшэ дэлгэрэнгыгээр тогтоо. Эндэ хоёр институдһаа гадна, тусгаар бэеэ даанхай геологиин ба экономическа шэнжэлэлгын таһагууд байгуулагдаа. Тэдэмнай хожомоо тусхай институдууд болон хубилгагдаха юм. Филиалай нээгдэхэ үедэ оройдоол зууһаа үлүүхэн хүдэлмэрилэгшэдтэй байгаа һэмди. Мүнөө 190 научна хүдэлмэрилэгшэд ажал ябуулжа байна. Тэдэнэй дунда эрдэмэй 9 доктор, 75 кандидадууд бии. Мүн тэрэшэлэн филиалай дэргэдэ аспирантура нээгдэнхэй, тэндэ мүнөө 50 хүн һуража байна.

Үгэ хэлэгшэ филиалай эрдэмтэдэй тоосоото үедэ хэһэн эрдэм шэнжэлэлгын хүдэлмэриин дүн тухай тогтобо. Һүүлэй жэлнүүдэй үедэ өөһэдынгөө гол хүдэлмэриин хажуугаар филиалай эрдэмтэд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Наука ба техникын талаар гүрэнэй комитедэй даабаряар 20 шахуу шухала хүдэлмэри бүтээгээ. Байгаалиин эрдэмэй институдай радио-физикын таһагай хүдэлмэрилэгшэд физико-математическа эрдэмэй доктор нүхэр Ч. Ц. Цыдыповэй хүтэлбэри доро хадалиг газартай нютагуудта телевизионно ретрансляторнуудай түхеэрэлгэнүүдые тодхожо, телевизионно дамжуулга хэжэ шадаха арга боломжо шэнжэлэн элирхэйлээ. Тиигэжэ мүнөө Буряадай АССР-эй ба Шэтын областиин хада уулын хабшалнуудаар түбхинэһэн тосхон, һууринуудай хүн зон телевизионно дамжуулга хараха аргатай болоод байна бшуу.

Химиин лабораториин эрдэмтэд химическэ эрдэмэй кандидат нүхэр А. А. Изынеевэй, экономическа шэнжэлэлгын таһагай эрдэмтэд экономическа эрдэмэй кандидат нүхэр Б. Р. Буянтуевай хүтэлбэри доро эрдэм шэнжэлэлгын горитой, аша үрэ ехэтэй хүдэлмэри хэжэ байна гэжэ тэмдэглээ. Мүн филиалай эрдэмтэд республикын ниитэ-политическэ ба культурна ажабайдалда ехэ эдэбхитэйгээр хабаадана. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе һайндэрлэһэн жэлдэ тэдэнэр республикын ажалшадай үмэнэ 2000 гаран лекци болон элидхэлнүүдые уншаһан байна. Тэрэшэлэн республика дотор эмхидхэгдэһэн томо томо научно-практическа конференцинүүдэй хүдэлмэридэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна.

Улаан-Үдын 40-дэхи дунда һургуулиин хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие даагша Т. И. Ситникова трибунада гараба.

— Һуралсалай шэнэ түсэб болон программада шэлжэн орохо хадаа һургуулида эрдэм шудалалгын удхын улам гүнзэгыржэ, тэрэнэй научно-теоретическэ хэмжээнэй улам дээшэлжэ байһые гэршэлнэ. Тиимэһээ манай бүхы ажал ябуулга һурагшадые оюун бодолоо гүйлгэжэ шададаг байхаар һургаха эрилтэдэ харюусаха ёһотой,— гэжэ тэрэ тэмдэглэнэ.

Энэ шэнэ шатада дабшан орохо хэрэгтэ кабинетнэ гуримаар һуралсал эмхидхэхэ ябадал ехэ үүргэтэй байна. Мүнөө багшанарай коллективүүд кабинетнэ гуримда орохо асуудал амжалтатайгаар шиидхэнэ. Хэрбээ 1966 ондо город дотор 294 кабинет түхеэрэгдэһэн байгаа һаа, мүнөө 800 болоо. Зүгөөр кабинет бүхэн техническэ хэрэгсэлнүүдээр дүүрэн хангагдаа гэхын аргагүй. Шэнэ программада оролго хадаа методическа комиссинуудай ажал ябуулгые эдэбхижүүлхэ эрилтэ табина. Тиигээдшье һүүлэй үедэ методическа хүдэлмэри саг үргэлжэ аша туһатайгаар ябуулагдадаг болоо гэжэ тэмдэглээ. 1, 2, 3-дахи классуудай багшанар шэнэ программаар тусхай курсада һуража, мэргэжэлээ дээшэлүүлээ, тусхай предметэ мэргэжэһэн багшанар мүн лэ өөрынгөө эрдэмые дээшэлүүлнэ.

Хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулһанай, багшанарай мэргэжэл шадабари дээшэлүүлһэнэй аша туһаар һурагшадай мэдэсэ, эрдэм шуудалалга мүн лэ нилээд һайжараа, шанартайшье болоо. Хэрбээ 1964 ондо городой һурагшадай үспеваемостьнь 93,4 процент байгаа һаа, 1969—1970 онуудай һуралсалай жэлдэ 97,2 процент болоһон байна. Нэгэ процентээр һурагшадай мэдэсэ дээшэлүүлхэ гээшэ 420 һурагшадтай тэнтэй бшуу. Нэгэ класста һурагшадаа хоёрдохи жэлдэнь үлөөдэггүй багшанарай тоо 1966 ондо город соо 453 хүн байгаа һаа, мүнөө 836-да хүрэбэ. Эдэ баримтанууд хадаа үхибүүдые һургалгаар түйлагдаһан манай яһала горитой амжалта гэжэ гэршэлнэ.

Гэбэшье бидэ үшөөл бури һайн амжалта түйлаха аргатайбди. Манай хүдэлмэридэ дутуу дунданууд олон. Бүгэдөөрөө найман жэлэй һургуулитай болохо гэһэн уялгата хуули гүйсэд дүүргэгдэнэгүй. Һургуулияа үхибүүдэй хаядаг ушар үшөөл бии байһаар. Өөрынгөө ажал хэрэг һайн мэдэдэг, арга дүршэлөөр баян болоһон багшанар манда олон. Тиигэбэшье һурагша бүхэндэ зүбөөр хандажа, тэрэнэй ажабайдалые гүйсэд шэнжэлжэ шададаггүй, түрэлхидтэйнь нягта холбоо байгуулжа бирадаггүй багшанар манай дунда үшөөл бии гээшэ. Зариман һурагшадые хүмүүжүүлхэ ябадалһаа арсажашье болодог гэжэ нүхэр Ситникова тэмдэглэнэ.

Үшөө нэгэ дутагдал юуб гэхэдэ, һургуулиин байшангууд дуталдаһаар. Тиигэжэ олонхи һурагшад хоёр халаанда һурана. Шэнэ һургуулинуудые барилга унжагайрна. Жэшээнь, авиационно завод шадар оройдоол гурбан һургуули бии. Эндэ тус бүридөө 1300—1500 һурагшад һурадаг юм. Тэдэ һургуулинуудта үдэшын һургуули бии. Иимэ байхада һурагшадай дунда хүмүүжүүлгын ямар хүдэлмэри ябуулалтайб? Авиационно завод үдэшын һургуулиин байшан барижа шадахаар. Теэд энэ асуудал үнинэй шиидхэгдэхээр болонхой.

Үгэ хэлэгшэ үхибүүдэй ажаһуудаг газарнуудаар хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр ябуулагдадаг тухай шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэбэ. Гэр байрануудай управлениинүүдэй партийна организацинууд, профсоюзуудтахи үхибүүдэй секторнууд, предприяти болон эмхи зургаануудай комсомолой организацинууд, һургуулинуудай шефүүд, түрэлхитэдэй соведүүд, спортивна эмхинүүд, клубууд болон библиотекэнүүд энэ шухала асуудалда тон хангалтагүйгөөр анхаралаа хандуулна бшуу. Энээнһээл боложо, үхибүүд муугаар хүмүүжүүлэгдэнэ, хулигантана, ниитын гурим алдана гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай училищи, техникум болон институдуудай комсомолой организацинуудай хүдэлмэриин мүнөөнэй байдал тушаа, тэрэниие улам саашань һайжаруулха асуудалнууд тушаа ВЛКСМ-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь В. М. Леонов, Буряадай багшанарай институдай ректор И. А. Батудаев гэгшэд дэлгэрэнгыгээр тогтоо.

Столовонуудай трестын, 12—68 гэжэ АТК-гай, хоёрдохи ашаанай автопредприятиин болон бусад зарим эмхинүүдэй партийна организацинууд комсомолой организациин хүдэлмэриие хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилнэ. Тиихэдэ багшанарай комсомолой организацинуудай хүдэлмэриие һайн гэхын аргагүй. Жэшээнь, Зүүн Сибириин технологическа институдай комсомолой организаци 120 залуу багшанарһаа бүридэдэг. Тэдэнэр бултадаа дээдэ һургуулитай, студентнуудые хүмүүжүүлхэ гол уялгатай хүнүүд шуу. Гэбэшье энэ организацида бүхэли жэлэй туршада нэгэшье дахин хамтын суглаан болоогүй байха юм. Багшанар комсомолшуудай зарим машуулынь гэшүүнэй түлбэри түлэдэггүй зэргэтэй. Иимэрхүү байдал багшанарай нэгэдэхи училищиин комсомолой организацида үзэгдэнэ. Багшанар комсомолшууд нүхэд Алексеев, Храмов, Попов, Подкаменская, Шипунова гэгшэд комсомолой суглаанда ябадаггүй, гэшүүнэйнгээ түлбэри үгэдэггүй байха юм. Иимэ байдалтай Зүүн Сибириин технологическа институдай парткомой, багшанарай нэгэдэхи училищиин партийна организациин эбсэшөөд байһанда ямар сэгнэлтэ үгэлтэйб.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдта 2400 гаран комсомолшууд бии. Гэтэр ВЛКСМ-эй горкомой, Советскэ райкомой хүтэлбэрилэгшэд энэ организациин хүдэлмэридэ бодото туһаламжа хүргэнэгүй. Эндэ комсомолшуудай хүсөөр эмхидхэгдэһэн хэмжээ ябуулгануудта тэдэнэй байлсадаггүйнь гэмшэлтэй.

Конференци дээрэ Улаан-Үдын столовонуудай трестын директор Н. Г. Кузьмин, республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын парткомой секретарь Н. Н. Норбоев, сэрэгэй алба хаагша А. Д. Самойлов, ажалшадай депутадуудай городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ А. С. Сыренов гэгшэд үгэ хэлэһэн байна.

КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоевой хэлэһэн үгые конференциин делегадууд ехэ анхаралтайгаар шагнаа.

КПСС-эй горкомой тоосоото үедэ ябуулһан хүдэлмэриие хангалтатай гэһэн сэгнэлтэ нэгэн дуугаар абтаба. Городской партийна организациин саашадаа бэелүүлхэ зорилгонуудые хараалһан дэлгэрэнгы тогтоол конференци дээрэ баталан абтаа. Түрэл партиингаа ээлжээтэ XXIV съездын хүндэлэлдэ коллективүүдэй абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлхыень, эдэбхи үүсхэлээ улам бэхижүүлэн ажаллахыень городойнгоо бүхы ажалшадые конференци уряалба.

Улаан-Үдын городской XXXV партийна конференци КПСС-эй горкомой составые, тэрэшэлэн городской партийна организациин шалгалтын комиссиие шэнээр һунгаба.

ГАБШАГАЙ АЖАЛАЙ ЭРШЭ ЕХЭ

МНРП-гэй болон Монголой арадай хубисхалай 50 жэлэй ойе ажалай илалтануудаар угтаха гэһэн уряа доро бүхы Монгол орон дотор ажалшадай социалис мүрысөөнэй долгин улам эршэмтэйгээр дэлгэржэ байна.

БАЯНХОНГОР АЙМАГАЙ предприятинуудай болон хүдөө ажахын арадай нэгэдэл, госхозуудай коллективүүд үнгэрэгшэ 1970 онийе ажал хүдэлмэриин гайхамшагта амжалтаар түгэсхэбэ. Тусхайлбал, тус аймагай промышленна предприятинууд дүрбэдэхи табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, даабариһаа гадуур 4 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилһэн байна.

Мүн хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдэй малшад 1970 ондо, урда жэлэйхитэй жэшэбэл, малай түл абалгые 13 мянган толгойгоор олошоруулаа. Түсэбһөө гадуур 74 тонно нооһо худалдаһан, малай тоо толгой олошоруулха даабаряа 3,2 процентээр үлүүлэн дүүргэһэн байха юм.

СЭЛЭНГЫН АЙМАГАЙ Сүхэ-Баатар хотын модоной ажахын коллектив 1970 онойнгоо түсэбые 117,9 процент дүүргэһэн юм. Тус ажахын хүдэлмэришэд байгша оной түрүүшын хахад жэлэй даалгабарийе 115 процентһээ доошо бэшээр бэелүүлхэ гэһэн социалис уялга абаад, габшагайшалан ажаллажа байна. Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ энэ ажахын коллектив ажалайнгаа даабарийе үлүүлэн дүүргэжэ, хэдэн зуугаад кубометр модо шэнэ барилганuудта, модо болбосоруулгын заводуудта түсэбһөө гадуур эльгээһэн байна.

ГУБИ АЛТАЙН АЙМАГАЙ ажалшад 1970 ондо туйлаһан ажалайнгаа дүнгүүдээр баяртай. Хүдөө ажахын нэгэдэлнүүд үнгэрэгшэ жэл залуу малайнгаа тоое 1969 онойхиһоо 36 мянган толгойгоор олошоруулба. Мүн мал ажалай материально-техническэ бааза байгуулха талаар нилээд ехэ юумэн хэгдээ. Чандамань, Хүхморито, Тонхил, Баян-Уула, Эрдэнэ, Бугата, Жаргалан сомонуудай хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдэй гэшүүд илангаяа һайнаар ажаллажа гаралай. Эдэ ажахынууд МНРП-гэй, аймагай комитедэй болон аймагай арадай депутадуудай Хуралай шиидхэбэреэр түрүү ажахы гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Энэ аймагай нютагай промышленностиин предприятинууд баһал эрхимээр ажаллана. Цахюуртын шулуу нүүрһэнэй шахтын, нэгэдэл хоорондын предприятиин, ашаа тээбэриин управлениин коллективүүд шэнэ жэлэй январь һарын эхинэй 10 үдэрэй даалгабарийе үлүүлэн дүүргэбэ.

ДОРНОТО АЙМАГАЙ Чойбалсан хотын ТЭЦ-эй коллектив 1970 онойнгоо түсэбые 158 процент бэелүүлһэн юм. Мүнөө жэл эдэнэр нёдондонойхиһоо бүри ехэ бүтээсэтэйгөөр ажаллаха гэһэн уялгануудые абанхай. Январиин түрүүшын долоон хоногой туршада тус коллектив түсэбөөр хараалагдаһанһаа хоёр дахин ехэ продукци үйлэдбэрилһэн байна.

УЛААН-БААТАРАЙ промышленна комбинадай гуталай фабрикын хүдэлмэришэд ажалай үндэр амжалтаар түсэбтэ шэнэ табан жэлые эхилбэ. МНРП-гэй болон арадай хубисхалай 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ фабрикын хуушанай хүдэлмэришэн Ч. Дамба ударидагшатай үйлэдбэриин цехэй коллектив түрүүлжэ ябана. Тус коллектив 1970 онойнгоо даалгабарийе болзорһоонь 15 хоног урид дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 16,5 мянган паар гутал оёжо гаргаа. Нёдондо жэлэй һүүлшын хахад соо эдэнэр комбинадайнгаа коллективүүдэй дунда социалис мүрысөөндэ һара бүри илажа гараһан байна.

Үйлэдбэриин цехэй хүдэлмэришэд барандаа халаанайнгаа даабарийе үлүүлэн дүүргэдэг байһан. Түсэбтэ табан жэлэй туршада найман жэлэй нормо дүүргэһэн хүдэлмэришэд эндэ олон. Тэдэнэй дундаһаа нүхэд Галсанцэндэн, Түгжидма, Дашням, Баасан болон бусадые онсолон тэмдэглэмээр.

Габшагай ажалтай энэ коллектив алдарта ойн баярые хүдэлмэриин үндэр амжалтаар угтахын тулада шэнэ, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые һаяхан абаба. 1971 оной эхинэй хахад жэл соо 125,8 мянган паар гутал оёхо гэжэ шиидэһэн байна. Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө захалан үдэр бүри 800 паар гутал бүтээхэ түсэбөө 895—900 паарта хүргэнэ.

«НОВОСТИ МОНГОЛИИ»
газетын хуудаһанһаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ул[аан-]Үдын нооһо угаа[лгын] фабрикын түрүү хү[дэл]мэришэд Г. В. Па...вич, О. С. Ажеева. ... нүхэд наймадахи та[бан] жэлэй түсэбые бол[зор]һоонь холо урид дү[үргэ]гэһэн юм. Мүнөө ... тиин ээлжээтэ съез[дые] хүндэлэлэй социа[лис] мүрысөөндэ орол[со]… нэгэдэхи кварталай… даабарийе мартын ... да дүүргэхээр ... жонхой.

Д. БАЛДАНОВАЙ фо[то].

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Һунгалтын урда тээхи кампанииe Макговерн эхилбэ

Президентын тушаалда өөрынгөө кандидатурые дэбжүүлхэмни гэжэ президентын һунгалта болохоһоо 22 һара урид америкын сенатор Макговерн соносхобо. Һунгалтын урда тээхи кампаниин США-да иимэ эртэ эхилһэн тушаань политическэ олон шэнжэлэгшэд һайса бодожо үзэхэ ушартай болобо. Тиигээд президентын тушаал эзэлхэеэ энэ удаан саг соо тэмсэхэдээ, олон миллион долларой гаргаша хэхэ хэрэгтэй болоно. Тиин хэдышье ехэ гаргаша хэжэ, тэрэ тушаалые эзэлхэ гэжэ шиидээ хадаа мүнөөнэй оршон байдалые Макговерн өөртэнь таатай гэжэ тоолоһон байгаа ёһотой. Сенатор «ехэ политикые» һайса мэдэхэ хүн. Президентын кандидат боложо, һунгалтын урда тээхи тэмсэлдэ аяар 1968 ондо хабаадалсаһан байгаа.

Мүнөөнэй республиканска правительствын политическэ хараа шэглэлэй буруутаһан дээрэһээнь һунгалтын урда тээхи тэмсэл иимэ эртэ эхилбэ гэжэ американ олон шэнжэлэгшэд тоолоно. Олон зоной хараал шэнгээһэн уршагта дайнай Индохитадта үргэлжэлжэ байһан, сэрэгэй гаргашын бүрил ехэ боложо, экономическа доройтолгын үргэлжэлжэ, мүнгэнэй үнын бууража, һэбхи боложо, хүдэлмэригүйшүүлэй олошоржо байһан ушарта Америкын үргэн олониитэ дураа гутана. Тиимэһээ иимэ орёо байдалые өөрынгөө аша туһада һамбаашалан хэрэглэхэ гэжэ Макговерн шиидэһэн бололтой.

Президентээр һунгагдахын түлөө 1968 ондо тэмсэхэдээ, эб найрамдал тогтоохоб гэжэ Макговерн үгэеэ үгэһэн юм. Теэд мүнөөшье дайн сэрэгтэ дурагүй бодолоо энэ хүн баримталһаар. Вьетнамдахи дайе тон түргэнөөр болюулхаб, Зүүн-Урда Азиһаа американ сэрэгүүдые бултыень гаргахаб гэжэ үгэеэ үгэһэн байна. Тиихэдэ, 1968 ондо, президентын тушаалай түлөө тэмсэжэ байхадаа, Макговерн иигэжэ хэлээ һэн: «Американ солдадуудай, бомбардировщигуудай туһаламжаар вьетнам арадай дотоодын хэрэгүүдые шиидхэхэ гэжэ һэдэхэдээ, тон ехэ алдуу гаргаабди гэжэ сэб сэхэ руунь мэдэрхэ ёһотойбди». Мүнөө дайнда гаргажа байгаа мүнгэеэ, Америкын энэ үеын экономическа ба социальна хурса асуудалнуудые шиидхэлгэдэ зорюулха хараа түсэб һунгалтынгаа урда тээхи программа дотор Макговерн табина.

США-гай верховно сүүдэй шиидхэбэриин ёһоор, 18 хүрэһэн залуушуул дахилтын һунгалтада хабаадаха эрхэтэй болоһон байна. Тиин аяар 12 миллион залуу американецууд түрүүшынхеэ тэрэ һунгалтада хабаадалсахань. Тиигээд США-гай залуушуулай дайн сэрэгтэ дурагүй байһаниинь мэдээтэй ха юм. Тэдэ залуу һунгагшадай дуунууд 1972 оной һунгалтын дүнгүүдтэ горитойгоор нүлөөлжэ магад. Эдэ бүгэдые Макговерн баһал хараадаа абалсаһан байна.

Макговернын өөрынгөө кандидатура эртээнһээ дэбжүүлһэн ушартань ондоошье шалтагаанууд мүн баһа нүлөөгөө үзүүлээ. Макговерн бишыхан штадһаа сенатада һунгагдаһан хүн. Ороной ажабайдалда ехэшье үүргэ тэрэ штат дүүргэдэггүй. Тиимэһээ һунгалтын урда тээхи тэмсэлдэ удаан хабаадалсажа, президентын тушаал эзэлхын түлөө иимэ удаан тэмсэлээрээ суу да гараха, элитэ болохо гэжэ бодоһон байба ха. Гадна политическэ хараа түсэбөө мүнөө дээрээ нюугаад һуудаг бусад хүнүүдһээ түрүүлжэ, эдэбхи үүсхэлые гартаа оруулха гэжэ сенатор мүн бодоһон байгаа.

Макговернын хэр зэргэ амжалта туйлаха тухайнь таажа хэлэхэнь мүнөө эртэшэг. Хэрбээ жиирэй олон миллион американецуудые өөрынгөө талада татажа шадаа һаа, амжалта туйлажашье магад. Теэд ганса тэрэ бэшэ, Холбоото Штадуудай «политика зохёожо» байдаг баяшуулай дэмжэлгэдэ баһа хүртэлсэхэ ёһотой. Республиканецуудай һула талыень өөһэдынгөө аша туһада һамбаашалан хэрэглэхэ гэһэн ондоошье хүнүүд демократическа партинуудһаа хойшодоо тодоржо гарахань лабтай. Юуншье болоо һаа, сенатор Макговернын шиидхэбэринь орондохи политическэ хурса оршон байдал харуулхаһаа гадуур, 1972 ондо президентые һунгаха үедэ айхабтар шанга тэмсэл болохо байһыень харуулна.

Нэгэ шабарһаа мултараад, нүгөөдэдэнь зоогдоо

США-гай оборонын министр Лэйрдын Сайгонһоо мордохотойнь зэргэ Пном-Пениин засагые толгойлогшо генерал Лон Нол Сайгон худар яаража ошобо. Камбоджын генерал Урда Вьетнамай засагаархидтай хоёр үдэр соо хөөрэлдэхэдөө, США-гай болон тэдэнэй сайгон табюулнуудай зэбсэгтэ интервенциие Камбоджодо улам үргэдхэхэ тухай хэлсэһэн байба.

Январиин 20-до Вашингтондо үнгэрэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Камбоджо болбол Индохитадтахи дайнай гол газарынь мүнөө болобо гэжэ Лэйрд мэдүүлһэн байгаа.

Үнэхөөрөөшье, Зүүн-Урда Азиһаа гэртээ бусажа үрдеэгүй байтарнь, американ эзэрхэг түримхэй дайнай улам үргэдэжэ байһан тухай мэдээсэлнүүд Урда Вьетнамһаа, илангаяа Камбоджоһоо орожо эхилээ һэн.

Сайгоной хүлһэнэй 13 мянган сэрэгые Камбоджо худар дахин эльгээһэниинь багадаад, Сайгоной ба Пном-Пениин сэрэгүүдые дэмжэхын тулада «В-52» гэжэ асари томо бомбардировщигуудые хэдэн олоорнь, 1400 истребитель-бомбардировщигуудые, 3 мянга гаран вертолёдуудые Камбоджо худар США ябуулаа.

Американ самолёдууд Камбоджын патриодуудай байһан газарнуудые бэдэржэ, бомбо, напалм хаяха зуураа, добтолон ороһон сайгон сэрэгүүдтэ харгы гаргажа үгэхэ гэжэ һэдэнэ. Сиамска тохойдо байгша американ корабльнууд дээрэхи далайн ябган сэрэг добтолго хэхээр бэлэн болгогдожо байнхай. Байлдаан боложо байһан газарнууд дээгүүр ниидэгшэ американ вертолёдуудта Америкын сэрэгэй совестнигүүд һууҗа ябана. Камбоджодо США-гай үүргые хизаарлаха тухай США-гай конгрессэй шиидхэбэри гаргагдаһан мүртэнь, тиигэжэ хизаарлахабди гэжэ американ хүтэлбэрилэгшэдэй үгэеэ үгэһэн мүртэнь, иимэ муухай юумэ хэгдэжэ байна бшуу.

Камбоджодо американ интервенциин мүнөө һүжэрөөгдэжэ байхын хажуугаар США-гай эзэрхэг түримхэй дайн Лаосто, ДРВ-дэ эсэргүүгээр баһал үргэдхэгдэжэ байха юм. Камбоджо ба Лаосдохи дайнай бур шабар худар ороноо татажа оруулхадаа, Америкын сэрэгэй засагаархид Урда Вьетнамда хэһэн үйлэ хэрэгээ дабтана, тэрэл хуушан харгы гаараа дабшажа ябана.

И. АБЛАМОВ,
В. ХАРЬКОВ.
(ТАСС).

Сионистнуудай харата ябуулга

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Зоргооро забхайралдаһан сионистнууд Совет орондо харша баһа нэгэ харата ябуулга хэбэ. Совет скрипач Леонид Коганай концертын боложо байха үедэ, тэдэнэр аммиагтай бомбые зал соонь тэһэлээ.

Совет скрипач, зал соо һууһан хүн зон тэсэбэритэй түбшэн һуугаа. Тиимэһээ харата ааша гаргагшад концертые таһалдуулжа шадаагүй.

Сионис хүйхэрнүүдэй энэ ээлжээтэ харата ябуулга убайгүйгөөр хэхэдэнь, американ полици хэмжээ абаагүй, гэм хэгшэд мүнөөшье «баригдангүй» зугадажа ошоһон байна. Тэдэнэр гэмтэ ябуулга хэһэн тухайгаа АП ба ЮПИ агентствэнүүдтэ хонходожо, соносхон һайрхаһан байна.

АЛУУРШАД САГААРУУЛАГДАНА

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Урда Вьетнамай Сонгми бүлгэмэй энгэй хүн зониие алалга хюдалгада хабаадалсаһан американ сэрэгэй үшөө 4 алба хаагшые США-гай сэрэгэй засагаархид гэмтэй бэшэ гэжэ тоолоһон байна. Форт-Макферсондо (Джорджи штат) США-гай гурбадахи армиин командованиин түлөөлэлгын мэдээсэһэнэй ёһоор сержант И. Торрес, жиир сэрэгшэд Р. Сувас, М. Хатсон, Дж. Смит гэгшэд гэмнэгдэхэеэ болёо.

США-гай сэрэгэй прокуратура Сонгмин энтэй хүн зониие буудажа алаһанай түлөө олониитын баалалта хэһэн дээрэһээ түрүүшээр американ сэрэгэй 26 алба хэгшые гэмнэһэн байгаа гэжэ мэдээжэ. Гэбэшье тэдэнэй хоёрынь —сержантнууд Д. Митчелл, У. Хатто сэрэгэй трибуналаар сагааруулагдаа, хори нэгэн алууршадынь сүүдгүйгөөр, «гэмнэһэн баримтануудай дутамаг дээрэһээ» табигдаһан байна.

Гурбан вертолёт буудуулан унагаагдаба

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Американ агаарай-сэрэгэй хүсэнүүд һүүлэй хоёр үдэрэй турша соо Урда Вьетнамда гурбан вертолёдоо алдаа гээд Ассошиэйтед Пресс агентство мэдээсэнэ. Тэдэнэй хоерые Сайгон шадар патриодууд буудажа унагаагаа, гурбадахинь Дананга шадар гэмтэжэ, бута унаһан байна. Вертолёдуудай унахада американ 14 солдат хосороо, 19 солдат шархатаа.

Францида юумэнэй сэн хүндэрнэ

ПАРИЖ. (ТАСС). 1970 оной январиин 15-һаа 1971 оной январиин 15 хүрэтэр Францида юумэнэй розничэ сэн 7 процентээр нэмээ гээд Ажалай бүгэдэ ниитын конфедерациин экономическа албанай коммюнике соо хэлэгдэнэ. Тус коммюнике «Юманите» газетэдэ толилогдоһон байгаа.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

КПЧ-гэй табин жэлэй ойн хүндэлэлдэ

БРАТИСЛАВА. (ТАСС). КПЧ-гэй табин жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан үйлэдбэриин шэнэ илалтануудые туйлахын түлөө хүдэлөөн Словакида бүгэдэ арадай шэнжэтэй боложо байнхай. «Хүн бүхэн социалис ёһоор ажаллаха» гэжэ энэ хүдэлөөн нэрлэгдэдэг байха юм.

Социалис байгуулалтада шэнэ амжалтануудые туйлаха гээшэ Эхэ оронойнгоо һалбаран хүгжэхын тулада мүнөө хэгдэхэ гол шухала юумэн болоно гэжэ хүдэлөөндэ хабаадагшад эли тодоор мэдэрхэ ёһотой. Тус хүдэлөөндэ хабаадалсагшад үнэхөөрөөл социалис ёһоор хүдэлмэрилнэ.

Жэшээлхэдэ, хүдэлөөе үүсхэгшэдэй нэгэн бологшо Банска-Бистрицэдэхи машинын заводой коллектив гайхамшаг амжалтануудые туйлажа, 1970 онийе түгэсхөө. Тус-тус хүнүүдэй абаһан 1700 коллективэй абаһан 700 уялгануудай дүүргэгдэһэнэй ашаар предприятида товарна продукци гаргалга 15 миллион кроноор нэмэһэн байна.

Кошицка промышленна барилгын предприятиин 30 мянган хүдэлмэришэнтэй коллектив тон ехэ амжалта туйлаа. Словакида 14 шэнэ, томонууд промышленна предприяти баригдажа байнхай. Барилгын 1970 оной түсэб болзорһоо урид дүүргэгдээ.

КПЧ-гэй түүхэдэхи гайхамшаг үдэрые эрхимээр угтахын түлөө Чехословакиин хүдэлмэришэдэй алдарта хүдэлөөн шэнэ далайсатайгаар дэлгэржэ байнхай.

Забастовко үргэлжэлһөөр

ЛОНДОН. (ТАСС). Анха түрүүн Англиин түүхэдэ үзэгдэһэн почтын хүдэлмэрилэгшэдэй ниитэ национальна забастовко үргэлжэлһөөр. Почтын 200.000 гаран алба хаагшад дүрбэдэхи үдэрөө ажалдаа гараһатүй, салин хүлһэ дээшэлүүлхэ эрилтэ хэнэ. Консервативна правительствын зүгһөө дэмжэгдэдэг почтын албанай дирекци профсоюзай эрилтэнүүдые хангахаһаа арсана. Эзэд баяшуулай нэтэрэлдэдэг дээрэһээ бэшэг, телеграмма, газетэ болон бусад юумэнүүдые эзэдтэнь хүргэлгэ хүсэдөөр таһалданхай.

НЮТАГ НЮТАГАЙ ҺОНИН

ПУТЁВКООР ШАГНАГДАА

Гусиноозерскын профессионально-техническэ училищиин һурагшадай хоорондо дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүн һаяхан гаргагдаба. Мүрысөөнэй гуримай ёһоор, бүхы һурагшад эрхим һайнаар һурахаһаа гадна, уран һайханай бүлгэмэй, спортын секцинүүдэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха зэргэтэй.

Мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараһан 36-дахи бүлэгэй һурагшад 1-дэхи һуури эзэлээ. Тэдэнэр ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан, 100 процент успеваемость туйлаһан байха юм. Жэшээлхэдэ, В. Киселев, Л. Малофеев болон бусад эрхим һайнаар һуралсана.

Энэ бүлэгэй һурагшад мүрысөөндэ түрүүлжэ гараһанайнгаа түлөө Улаан-Үдэдэ гурбан хоног аяншалха түлөоһэгүй путевкоор шагнагдаа. Тэдэнэр Ленинэй орденто оперо, баледэй театрта, музейнүүдтэ ороһон, ниислэл хотынгоо үзэсхэлэнтэ газарнуудаар айлшалһан байха юм.

Л. СЛЮНКИНА.

УНШАГШАДАЙ КОНФЕРЕНЦИ

Аймагай «Ленинское знамя» газетын бэшэгэй таһагые даагша Л. М. Чуванова Хираанай адагай һаалиин фермэдэ ошожо, уншагшадай конференци үнгэргэбэ. Нёдондо газетын хуудаһануудта ямар материалнуудай тунхаглагдаһан тухай, байгша ондо редакциин коллективэй ямар асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулха хүсэлэнтэй байһан тухай тэрэ сугларагшадай үмэнэ дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө. Тиигээд газетын хуудаһануудта юун тухай уншаха дуратайгаа, тунхаглагдаһан статьянууд тушаа һанамжа, дурадхалаа хэлэжэ үгэхыень малшадые гуйба.

Эндэ сугларһан хүнүүд конференцидэ эдэбхитэйгээр хабаад[ал]саа. Жэшээлхэдэ, тус ферм[ын] үнинэй һаалишан Е. Дым[ш]ико[ва] иигэжэ хэлэбэ:

— Малшадай эрилтые ханга[ха] ёһотой автолавка тон мууга[ар] хүдэлнэ. Би үнгэрөөшэ жэл[дэ] ороной хушалта захиһан һү[үлээ]. Теэд мүнөө болотороо үгы ха[ра]. Наймаалагша-жолоошон Антонов манай эрилтэдэ һайн[гүй] хэрэгээр хандажа, һайн юу[мэ]нүүдые хажуу тээшэнь худал[дана] жархина. Аймагай малшад[ай] эрилтэ тухай бэшэжэ байхые[мни] редакциин коллективтэ хүсэ[нэб] байнаб.

А. ГРОМОВА.

Хяагта.

ҮШӨӨ АЖАЛЛАҺААР

Наталья Ивановна Зубкова 30 жэлэй саада тээ ажалайнгаа намтар эхилһэн байна. Энэ эхэнэр Улаан-Үдын «Союзпечатиин» агентствын коллективтэ хүмүүжэжэ, хүндэтэй ажалшан гүүлэжэ магтуулаа һэн. Коммунис ажалай ударнигай үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, КПСС-эй райкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар, ойн баярай медаляар шагнагдаһан байха юм.

Н. И. Зубкова мүнөө үедэ үн[гэ]дэр наһатай боложо, пенсидэ г[а]раашье һаа, ажаллаһан зани[н] Хүгшэрөөб гэжэ гэртээ ми[нии] һууха дурагүй, эдэбхитэй эх[э]нэр байшоо бшуу. Ти[и]мэһээ дахинаа ажаллахые шии[]дэһэн байха юм. Мүнөө эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр ажаллаха зу[у]раа, Наталья Ивановна залуушуу[]лые дүй дүршэлдөө һургажа, за[]барилжа ябадаг юм.

Н. ХАЗАГАЕВ.

Баян тайгын хэшэг

«Окинский» гэжэ ан олзоборилхо гүрэнэй ажахын коллектив 1970 оной түсэб яһала һайнаар дүүргэжэ шадаа. Тус ажахы бүхы дээрээ 110 мянган түхэригэй ан бариха даабаритай байбал, 192.320 түхэригэй ан олзоборилһон байна. Иигэжэ эндэхи ангуушад түсэбтэ даабаряа 183 процент дүүргэбэ.

Тус ажахын коллектив партиин XXIV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тулада дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаа. Агнууриин хаһын үедэ 1300 хэрмэ, 80 булга, 3000 түхэригэй ондоо ан, 2000 зэрлиг шубуу, ангай 3,5 тонно мяха олзоборилжо, гүрэндэ худалдаха гэжэ ангуушадайнь уялга соо хэлэгдэнэ. Мүнөө тэдэнэр хэлэһэн үгэеэ хэрэг дээрэнь бэелүүлнэ. Юуб гэхэдэ, энэ жэлэйнгээ агнууриин хаһые нёдондонойхидоол адли муу бэшээр эхилээ. Ангуушад шэнэ жэлэй эхинһээ 1116 хэрмэ, хэдэн булга болон бэшэшье үнэтэ ан баряа.

Тус ажахын түсэбтэ даабаряа дүүргэхэ хэрэгтэ аймагай һайн дуранай ангуушад эдэбхитэйгээр туһална. Жэшээлхэдэ, «Коммунизм» колхозой малшан Л. Ф. Побанов 200 хэрмэ, хэдэн үен, һолонго, мүн гүрөөһэнэй 300 килограмм мяха тушаагаад байна.

А. ЦЫБИКОВ.

ТОБШОХОНООР

☆ «Заветы Ильича» колхозой мал адуулагшад С. М. Левантуев, Н. И. Воротников гэгшэд үнгэрһэн жэлэй туршада 183 толгой хашарагуудые адуулхадаа, тэдэнэйнгээ шэгнүүрые сүүдхэдээ дунда зэргээр 1000 граммаар нэмээжэ, һайн шанартай мяха гүрэндэ тушааһан байна.

Г. ПАВЛОВ.

Прибайкали.

☆ Жэл бүхэндэ хоорондоо мүрысэжэ байгаад, аймагайнгаа ажалшадые зайн галаар хангадаг Баргажанай, Байгалай электросетиин хүдэлмэришэд эдэ үдэрнүүдтэ эрхим амжалта туйлаба. Жэшээнь, Баргажанай электросетиин коллектив зайн гал үйлэдбэрилхэ январь һарынгаа түсэбые хорин хоногой туршада дүүргэһэн тухайдаа һаяхан мэдээсэбэ.

☆ Байгал далай дээрэ загаһа олзоборилдог «Путь Ленина» колхозой загаһашад далайн хүсэд мүльһөөр хушагдаашьегүй һаа, агнуурияа эрхилһээр. А. С. Кузнецовой хүтэлбэрилдэг бригадын загаһашад январиин 15-най үдэр 70 центнер загаһа барижа, һарынгаа түсэб дүүргэбэ.

Н. ВЕЛИКЖАНИНА.

☆ Аймагай түбтэ поликлиникын шэнэ байшан һаяхан ашаглалгада үгтэбэ. Тэндэнь хирургическа, терапевтическэ, нюдэнэй, дерматологическа, эмшэлгын ба бусад гоё һайн кабинедүүд хүдэлнэ.

Ж. БАДМАЕВ.

Хори.

Америкын Холбоото Штадуудай олониитын түлөөлэгшэд коммунистка Анджела Дэвисые абархын түлөө эрид шууд тэмсэжэ байна. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Детройт хотын залуушуул демонстраци үедэ.

ТАСС-ай телефото.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА. УЛААН-УДЭ ХАРУУЛНА: [1...] часһаа «Адъютант его превосходительство» гэһэн уран һай[]ханай телевизионно фильм. (4-дэхи сери[нь]). 13.15 минутаһаа «Хабар саһан оробо» гэһэн уран һайханай телевизионно фильм.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА. 18 часһаа «Горн» гэһэн һурагшадта зорюулагдаһан һүү[]лэй һониной программа. 18.30 минутаһаа «Алия» гэһэн кииноочерк. 18.50 минутаһаа уласхоорондын шэнжэлэл. 19.10 минутаһаа «Уран һайханай бүлгэм» гэһэн телевизионно суглуулбари. 20.10 минутаһаа «Табан жэлэй дүнгүүд» гэһэн дамжуулга. 20.30 минутаһаа концерт. 20.50 минутаһаа «Модо бэлэдхэгшэдтэ зорюулагдаһан техническэ мэдээсэл» гэһэн тусхай дамжуулга. 21.2[0] минутаһаа телепанорама. 21.4[0] минутаһаа «Без права на пощаду» гэһэн уран һайханай телевизионно фильм (2-дохи серинь).

ПРАВДА БУРЯТИИ МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаһанда «КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ» гэһэн гаршаг доро информацинууд. «Партийна хүдэлмэриин онол арга, дүй дүршэл улам һайжаруулха» гэһэн Улаан-Үдын городской партийна конференци дээрэ КПСС-эй горкомой секретарь А. М. Беляковой хэһэн элидхэл.

Хоёрдохи, гурбадахи хуудаһанда: Улаан-Үдын городской XXXV партийна конференциин материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Эдэнэр өөрын нютагтай юм» гэһэн А. Мартиновичай статья. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаһаа абтаһан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-54, приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-36, 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

 Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР ● Н-04325. Заказ № 865.